सुनापति गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

रामेछाप, बागमती प्रदेश, नेपाल

विपद् जोखिम नियन्त्रण र न्यूनीकरण योजना

Disaster Risk Reduction and Management Plan

अन्तिम प्रतिवेदन

२०८२

विषय सूची

परिच्छेद - एक प्रारम्भिक १

१.१ पृष्ठभूमि.....१

१.२ योजनाको उद्देश्य.....१

१.३ नीतिगत, कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था.....२

१.४ विषयक्षेत्र तथा कार्य जिम्मेवारी.....२

१.४.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र.....२

१.४.२ खाद्य तथा कृषि क्षेत्र.....३

१.४.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र.....३

१.४.४ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र.....३

१.४.५ आपत्कालीन आश्रय तथा गैर—खाद्य सामग्री क्षेत्र.....३

१.४.६ संरक्षण तथा सूरक्षा क्षेत्र.....३

१.४.७ आपत्कालीन शिक्षा क्षेत्र.....४

१.४.८ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र.....४

परिच्छेद — दुई गाउँपालिकाको परिचय.....५

२.१ अवस्थिति.....५

२.२ प्रशासनिक सिमा.....६

२.३ गाउँपालिका जोड्ने मुख्य नाकाहरु.....७

२.४ प्राकृतिक स्रोतहरु.....७

२.५ वनक्षेत्र.....८

२.६ जडीबुटी.....८

२.७ माटोको अवस्था.....८

२.८ भौतिक पूर्वाधार.....९

२.९ सडक.....९

२.१० राजमार्ग सञ्जालमा गाउँपालिका.....९

२.११ बिजुलीमा पहुँचः.....१०

२.१२ पर्यटकीय अवस्था.....१०

२.१३ स्थानीय चाडपर्व तथा जात्रा र मेलाः ११
२.१४ खानेपानीको सोत ११
२.१५ घरको प्रकृत्ति १२
२.१६ घरको छानाको प्रकृत्ति १२
२.१७ चर्पीको प्रयोग १२
२.१८ इन्धनको प्रयोग १२
२.१९ वैदेशिक रोजगारीमा गाउँपालिकाको जनशक्ति १२
२.२० स्वास्थ्य सेवाको अवस्था १३
२.२१ गाउँपालिकाको शिक्षाको अवस्था १३
२.२२ सहकारी संस्थाहरु १४
परिच्छेद - तीन विपद् व्यवस्थापन योजना १५
३.१ गाउँपालिकामा विद्यमान प्रमुख प्रकोपहरु १५
३.२ विगतका विपद्को अवस्था विश्लेषण र जोखिमयुक्त क्षेत्र १५
३.३ सम्भाव्य प्रकोप तथा सम्भावित प्रभाव क्षेत्र १६
३.४ प्रकोपहरुको सम्भाव्य जोखिम विश्लेषण १८
३.५ पूर्वसूचना प्रणालीको अवस्था १९
परिच्छेद - चार सुनापति गाउँपालिकाको विपद् जोखिम नियन्त्रण र न्यूनीकरण योजना २०
परिच्छेद - पाँच पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २३
५.१ सामान्य पूर्वतयारी योजना २३
५.१.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना २३
५.१.२ खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना २५
५.१.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना २६
५.१.४ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना २७
५.१.५ आपत्कालीन आश्रय र गैर—खाद्य सामग्री क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना २८

५.१.६ संरक्षण तथा सूरक्षा क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना.....२९
५.१.७ आपत्कालीन शिक्षा विषयक्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना.....३०
५.१.८ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना.....३०
५.२ पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना ३१
५.२.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना ३१
५.२.२ खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना ३२
५.२.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना ३३
५.२.४ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना ३४
५.२.५ आपत्कालीन आश्रय र गैर—खाद्य सामग्री क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना ३४
५.२.६ संरक्षण तथा सूरक्षा क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना.....३५
५.२.७ आपत्कालीन शिक्षा क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना ३६
५.२.८ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना.....३७
५.३ आपत्कालीन प्रतिकार्य (कार्यविधि) योजना ३७
५.३.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना.....३७
५.३.२ खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना ३९
५.३.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना ३९
५.३.४ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना.....४०
५.३.५ आपत्कालीन आश्रय र गैर—खाद्य सामग्री क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना ४१
५.३.६ संरक्षण तथा सूरक्षा क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना.....४१
५.३.७ आपत्कालीन शिक्षा क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना ४२
५.३.८ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना ४२
परिच्छेद - छ विपद् व्यवस्थापन योजनाको रणनीति तथा कार्यनीति ४४
६.१ स्रोत-साधनको वर्तमान अवस्था..... ४७
६.२ विपद् प्रतिकार्यका लागि जनशक्तिको उपलब्धता..... ४९
६.३ बन्दोबस्ती सामग्रीको आंकलन..... ४९

६.३.१ गैर—खाद्य सामग्री भण्डारण स्थल ४९
६.३.२ मानवीय सहायता स्थल ४९
६.४ थप स्रोत साधनको आवश्यकता र अनुमानित लागत ५०
परिच्छेद - सात विविध ५२
७.१ स्रोत साधनको व्यवस्थापन ५२
७.२ अन्य निकायसँगको समन्वय र सहकार्य ५२
७.३ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई ५३
७.३.१ लक्ष्य र सूचकहरू ५३
७.३.२ अनुगमन, मूल्याङ्कन र योजनाको परिमार्जन ५४
७.४ क्षमता विकास रणनीति र योजना ५५
सन्दर्भ सामग्री ५५
अनुसूचीहरू ५७
अनुसूची-१ स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा विद्यमान पदाधिकारीहरूको विवरण ५७
अनुसूची-२ विषयक्षेत्रका संयोजक तथा पदाधिकारीहरूको विवरण ५८
अनुसूची-३ गाउँपालिकाको नक्सा तथा छलफल गरिएका फोटोहरू ५९

परिच्छेद - एक
प्रारम्भिक

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले विपद् व्यवस्थापन स्थानीय तहको एकल अधिकार सूचीको रुपमा सूचीकृत गरेको छ। संवैधानिक व्यवस्था कार्यान्यवयन गर्न सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहमा नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिकाहरु तर्जुमा भएका छन्। साथै विपद् व्यवस्थापनका लागि केन्द्र देखि समुदाय तहसम्म विभिन्न संस्थागत संरचना गठन गरी क्रियाशील रहेका छन्। स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति पनि यस्तै संरचना मध्येको एक हो। स्थानीय तहमा हुने विपद् व्यवस्थापनको सन्दर्भमा यस समितिको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। स्थानीय तहमा गरिने विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी ढङ्गबाट सम्पन्न गर्न समितिले यस सम्बन्धी छुट्टै योजना तर्जुमा गर्नु पर्ने हुन्छ। विद्यमान कानूनी व्यवस्था अनुरुप समेत स्थानीय तहले विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गर्न आवश्यक रहेको छ।

जलवायु परिवर्तन तथा अन्य विभिन्न कारणबाट संसारमा प्रकोप जोखिमको अवस्थामा वर्षेनी बृद्धि हुने गरेको छ। सुनापति गाउँपालिका पनि यस्ता प्रकोप जोखिमहरुबाट अछुतो रहन सकेको छैन। सुनापति गाउँपालिकामा विपद्बाट हुने जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्न, विपद्को प्रतिकार्य र पुनर्लाभलाई गति दिन र यस कार्यमा सरोकारवालाहरु बीचको समन्वयलाई प्रभावकारी बनाउन विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गर्न आवश्यक देखिएको छ।

प्रस्तुत सन्दर्भमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा (२) को खण्ड (न) र अनुरूप सुनापति गाउँपालिकाले यो विपद् व्यवस्थापन योजना तयार गरेको छ।

१.२ योजनाको उद्देश्य

सुनापति गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाई सम्भावित जनधनको क्षति कम गर्नु यस योजनाको प्रमुख उद्देश्य हो। यसका अन्य उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्:

(क) विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान गरि उक्त क्षेत्रमा भविष्यमा जोखिम न्युनिकरण गर्न सहजता प्रदान गर्ने

(ख) विपद् प्रतिकार्यका लागि विषयक्षेत्रहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारी निर्धारण गर्नु,

(ख) विपद् प्रतिकार्यका लागि मुख्य जिम्मेवार तथा सहयोगी निकायहरूको पहिचान र अद्यावधिक गर्नु,

(ग) विपद्को लेखाजोखा, जोखिम नक्साङ्कन, विगतमा घटेका विपद्का घटनाहरुको तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेणका आधारमा जोखिम सूचित योजना तर्जुमा गर्नु,

(घ) विपद् प्रतिकार्यका लागि सामान्य पूर्वतयारी, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा आपत्कालीन प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू तय गर्नु र

(ङ) विपद् प्रतिकार्यका लागि हाल उपलब्ध स्रोत, साधन र जनशक्तिको लेखाजोखा एवम् सम्भावित विपद्को सामना गर्न आवश्यक क्षमताको आंकलन, प्रक्षेपण र प्रवन्ध गर्नु।

१.३ नीतिगत, कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को आधारमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छ। समितिमा हाल रहेका पदाधिकारीहरूको विवरण **अनुसूचीमा** संलग्न छ। स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गत ८ वटा विषयक्षेत्र हेर्न अगुवा संस्था तोकी सम्बन्धित विषयक्षेत्रको योजना तर्जुमा र समन्वयको जिम्मेवारी प्रदान गरिएको छ।

सुनापति गाउँपालिकामा वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा/इकाई स्थापना गरिएको छ। ५ वटा वडामा वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छ। सुनापति गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरिएको छ। सो कोषमा आर्थिक वर्ष २०८१-८२ मा गाउँपालिका र अन्य श्रोतबाट गरी रकम रु. २० लाख राखिएकोमा २०८१ असोजमा आएको बाढी, पहिरोको कारण ४० लाख भन्दा बढी खर्च भएको र हाल १ लाख ८० हजार जम्मा भएको छ। कोष सञ्चालन तथा परिचालनको लागि स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि तर्जुमा गरिएको छ। यस वाहेक गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, ऐन, नियम, मार्गदर्शन तथा आवश्यक मार्गदर्शनहरू बन्ने क्रममा रहेका छन्।

१.४ विषयक्षेत्र तथा कार्य जिम्मेवारी

सुनापति गाउँपालिकाले विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि देहाय बमोजिमका ८ वटा विषयक्षेत्र निर्धारण गरी देहाय बमोजिमका कार्य जिम्मेवारी प्रदान गरेको छः

१.४.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र

यस विषयक्षेत्रले विपद्को समयमा सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूसँग समन्वय कायम गर्ने, विपद्को अवस्था आउनसक्ने पूर्वसूचना प्राप्त भएपछि स्थानीय सञ्चार माध्यमबाट सूचना सम्प्रेषण गर्ने, प्रकोपको कारण समस्यामा परिरहेका वा घाईतेलाई उद्धार गर्ने, हराएकाहरूको खोजी गर्ने, मानिसको मृत्यु भएमा सनाखत गरी शव व्यवस्थापन (वा हस्तान्तरण) को प्रवन्ध मिलाउने, पीडितहरूलाई राहत वितरण गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ।

१.४.२ खाद्य तथा कृषि क्षेत्र

यो विषयक्षेत्रले विपद्को अवस्थामा पीडितहरूलाई तत्काल खानेकुरा, विस्थापित भई शिविरमा बसेकालाई चामल, दाल, नुन, तेल आदि खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने, खानेकुरा पकाउनको लागि आवश्यक प्रवन्ध मिलाउने र कृषि क्षेत्रमा भएको क्षति विवरण तयार गर्ने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ।

१.४.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र

यस विषयक्षेत्रले विपद्मा घाईते भएकाहरूको प्राथमिक उपचार गर्ने, महामारी हुनबाट बचाउने विधिहरू अवलम्वन गर्ने, शिविरमा उपचार गर्न नसकिने प्रकृतिका स्वास्थ्य समस्या भएका विरामी वा घाईतेलाई अस्पतालसम्म पुऱ्याई स्वास्थ्य उपचारको सुनिश्चितता गर्ने, महिला तथा बालबालिकामा पोषणको कमी भएमा त्यसबाट हुनसक्ने समयस्याबारे पीडित र सरोकारवालालाई सचेत गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ। साथै यस विषयक्षेत्रले कोभिड-१९ लगायतका महाव्याधीको संक्रमण, रोकथाम र व्यवस्थापनको कार्य समेत गर्नेछ।

१.४.४ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र

यस विषयक्षेत्रले विपद्को अवस्थामा खानेपानी आपूर्ति गर्ने, विपद्का कारण ढलेका बोटबिरूवाहरू हटाउने, विपद्जन्य घटनाबाट सिर्जना भएका फोहोरहरू सरसफाई गर्ने, मरेका पशुपंक्षीहरूको व्यवस्थापन गर्ने, व्यक्तिगत सरसफाईको लागि स्वच्छता सम्बन्धी सरसामानहरू (जस्तैः हाईजिन किट, पियुष, क्लोरिन, डस्टविन) उपलब्ध गराउने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ।

१.४.५ आपत्कालीन आश्रय तथा गैर–खाद्य सामग्री क्षेत्र

यो विषयक्षेत्रले विपद्को कारण घरमा क्षति पुगी बस्न नसक्ने अवस्थामा रहेका पीडितहरूलाई आपत्कालीन आश्रय वा बासको लागि अस्थायी संरचना निर्माण गर्ने, पीडितहरूलाई त्रिपाल, भाँडाकुँडा, लत्ताकपडा जस्ता गैर—खाद्य सामग्री वितरण गर्ने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ।

१.४.६ संरक्षण तथा सूरक्षा क्षेत्र

यस विषयक्षेत्रले विपद्को समयमा महिला, गर्भवती महिला, सुत्केरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, शिशु, बालबालिका, बृद्धबृद्धाहरूलाई संरक्षण गर्ने, उनीहरूको आवश्यकता बमोजिमका सरसामानहरू जस्तैः सेनेटरी प्याड, खेलकुदका सामान आदि उपलब्ध गराउने, घरपरिवारका सदस्य गुमाएकाहरू तथा विपद्का कारण त्रसित व्यक्तिहरूलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा दिने र हिंसामुक्त वातावरण सिर्जना गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ।

१.४.७ आपत्कालीन शिक्षा क्षेत्र

यस विषयक्षेत्रले विपद्को कारण विद्यालय तीन दिनभन्दा बढी बन्द भएमा विद्यार्थीहरूलाई आपत्कालीन शिक्षाको व्यवस्था गर्ने, प्रकोपले विद्यार्थीको पठनपाठनका शैक्षिक सामग्री हराए वा क्षति पुऱ्याएमा सोको व्यवस्था गर्ने र विद्यालयको शिक्षण सामग्रीहरू नष्ट भएमा पुनः व्यवस्था गर्ने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ।

१.४.८ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र

यस विषयक्षेत्रले विपद्को कारण अवरूद्ध हुन पुगेका अत्यावश्यक सेवाहरू (जस्तैः सडक, विद्युत, खानेपानी, टेलिफोन) तत्काल सुचारू गर्ने र त्यस्ता सेवा प्रदान गर्ने निकायका कार्यालयहरूमा क्षति पुगेमा वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने, सामाजिक आर्थिक पूर्वाधार र अवस्थालाई चलायमान बनाई जनजीवनलाई सामान्य बनाउने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ।

विषयगत क्षेत्रका संयोजकहरुको विवरण अनुसूचीमा समाबेश गरिएको छ ।

परिच्छेद – दुई
गाउँपालिकाको परिचय

२.१ अवस्थिति

मुलुकमा संघीय शासनव्यवस्था लागू भएपछि वि.सं. २०७३ चैत्र २७ गतेदेखिसुनापती गाउँपालिका अस्तित्वमा आएको हो । रामेछाप जिल्लाको पश्चिम क्षेत्रमा रहेको साबिकको हिलेदेवी, बेथान र खनियापानी गाउँ विकास समितिको संगमस्थलको रुपमा सुनापाती डाँडा रहेको छ । यस डाँडामा सुनको खानी रहेको र सोही तथ्यको आधारमा सुनापती नामाकरणगरिएको इतिहास रहेको छ ।सोही ऐतिहासिक धार्मिक, सांस्कृतिक पर्यटकीय गन्तव्य सुनापती डाँडाको नामबाट यस गाउँपालिकाको नाम सुनापती गाउँपालिका राखिएको हो ।

देशभर खानीहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने क्रममा सुनापती डाँडामा पनि अध्ययन भएको अभिलेखकै आधारमा सुनापतीमा सुनको खानी रहेको विषय विद्यालयको पाठयक्रममा समावेश गरिएको छ । समुद्री सतहबाट २५ सय मिटर उचाइमा रहेको सुनापती डाँडा भौगोलिक दृष्यावलोकनको लागि निकै आकर्षक मानिन्छ । यस डाँडामा रहेको महादेव मन्दिरबाट स्थानीय मानिसहरुले सामाजिक कार्यमा आवश्यक पर्ने भाँडाकुडा प्राप्त गर्ने गरेको किम्बदन्ती रहेको छ । सुनापती डाँडाबाट एउटा सुनको मुस्लो भ्वासाँ खोला हुँदै सुनकोसीमा पुगेको र अर्को चाही बेथान हुँदै खानीखोलामा पुगेको किम्बदन्ती पनि रहेको छ । खानी विभागको तथ्याङ्कअनुसार पनि सुनापति डाँडामा सुन रहेको तथ्याङक रहेको छ ।

सुनापती डाँडा हिन्दु र बौद्धदुवै धर्मालम्बीको संगमस्थल हो । सुनापती डाँडामा हिन्दू धर्मावलम्बीहरुको महादेव मन्दिर छ भने बौद्ध धर्मावलम्बीहरुको करीब १०४ वर्ष पुरानो ऐतिहासिक माने (छ्योर्तेन) पनि छ ।सुनापती डाँडासँग रहेको १०८ लहरे माने यहाँको अर्को आकर्षण हो । यहाँ रहेका लहरे मानेहरु ऐतिहासिक सम्पदाको रुपमा पुरातात्कि विभागमा समेत सूचीकृतछ । तर,बौद्ध धर्मावलम्बीहरुको आस्थाको केन्द्र ऐतिहासिक पहिचान बोकेको यहाँका मानेहरुको आवश्यक संरक्षण हुन नसकेका कारण अहिले भग्नावषेश मात्र बाँकी छ । काखैमा रहेको लोपन्मुख ह्योल्मो लामाहरुको बस्ती रहेको छ । जहाँ ह्योल्मोहरुको प्राचीन एतिहासिक महत्व बोकेको गुम्बा पनि रहेको छ, जहाँ वर्षेनी कार्तिक पूर्णिमामा ठूलो धार्मिक मेला लाग्छ ।बौद्धधर्मावलम्बी ह्योल्मो बस्तीमा काटमार गर्ने पाइदैन । शान्तिको प्रतिकको रुपमा पनि ह्याल्मो बस्तीलाई लिने गरिन्छ । त्यस्तै सुनापती डाँडामा रहेको महादेव मन्दिरमा भाद्र पूर्णिमाका दिन हिन्दू धर्मावलम्वीहरुको ठूलो मेला लाग्ने गर्दछ । यसरी धार्मिक सांस्कृतिक संगमस्थलको रुपमा सुनापती रहेको छ । यहीस प्राकृतिक, धार्मिक, सांस्कृतिक विविधताले भरिपूर्ण सुनापतीकै नाममा गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको कारण पनि सबैले गाउँपालिकाको नाममा अपनत्वबोध गरेका छन् । सुनापती

गाउँपालिका पहाडी भूभागले भरिएको छ । रामेछाप जिल्लामा रहेका आठ स्थानीय तहमध्ये एक सुनापती गाउँपालिका साबिकको गुन्सी, दिमीपोखरी, हिलेदेवी, बेथान र खनियापानी गाविसलाई समायोजना गरी गठन गरिएको हो ।यस गाउँपालिकाअन्तर्गत कूल पाँचओटा वडाहरू रहेका छन्।

चित्र १: सुनापति गाउँपालिकाको स्थलाकृत नक्शा

२.२ प्रशासनिक सिमा

सुनापति गाउँपालिकाको कूल क्षेत्रफल ८६.९८ वर्गकिलोमिटर रहेको छ । यस पालिका हिऊँ पर्ने उच्च पहाडी क्षेत्रदेखि सुनकोशी किनारसम्म फैलिएको छ । सुनापती गाउँपालिका समुद्री सतहबाट ६०० देखि २३०० मिटरको उचाईसम्म फैलिएको छ । मौसम विभागको तथ्याङ्क अनुसार यसको वार्षिक औसत तापक्रम १७.४ डिग्री सेल्सियस र औसत वर्षा १३१५ एमएम रहेको छ । सुनापती गाउँपालिकाको सुनकोसी नदीबाट उच्च भागमा सुनापती डाँडा र अग्लेश्वरी रहेको छ ।

सुनापती गाउँपालिकाको उत्तरमा दोरम्बा गाउँपालिका, दक्षिण र पूर्वमा खाँडादेवी गाउँपालिका र पश्चिममा काभ्रे जिल्लासँग सीमाना जोडिएको तेमाल गाउँपालिका र चौरी देउराली गाउँपालिकासँग सीमाना जोडिएको छ ।सुनापती गाउँपालिका र काभ्रे जिल्लाको सीमाना सुनकोशी नदी र चौरी खोलाले निर्धारण गरेको छ ।

क्र.सं.	नयाँ वडा	समावेश गाविस / नगरपालिका	जनसंख्या	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मी.)
१	१	गुन्सी(१-७)	३३२५	१४.९५
२	२	दिमिपोखरी(१-९)	३०७३	१६.४९
३	३	हिलेदेवी(१-९)	३०३१	१४.६४
४	४	वेथान(१-९)	४६३७	१८.०४
५	५	खनियापानी(१-९)	४०७५	२०.९७
	जम्मा		१८१४१	८५.०९

२.३ गाउँपालिका जोड्ने मुख्य नाकाहरु

सुनापती गाउँपालिकाबाट काभ्रे जिल्ला, काभ्रे र सदरमुकाम मन्थली जोड्ने मुख्य तीनओटा नाकाहरु रहेका छन् । गाउँपालिकाबाट विशेषगरी काठमाडौंसँग जोड्ने मुख्य नाका सुनापती र खाँडादेवी गाउँपालिकाको संगमस्थल लुभु हो । लुभुबाट बीपी राजमार्ग हुँदै गाउँपालिकाका मानिसहरु राजधानी काठमाडौंका साथै सिन्धुली र तराईसम्म सहजै आवतजावत गर्न सक्छन् । त्यसैगरी सुनापती गाउँपालिकाबाट पूर्वतर्फ खाँडादेवीको गाल्वा हुँदै जिल्ला सदरमुकाम मन्थलीसम्म पुग्न सकिन्छ । यसैगरी गाउँपालिकाबाट उत्तरपूर्वमा रहेको चौंरीदेउराली गाउँपालिका हुँदै काभ्रे र छिमेकका अन्य जिल्लाहरुसम्म पुग्न सकिन्छ ।

स्रोतः पालिका पार्श्वचित्र २०७४

२.४ प्राकृतिक स्रोतहरु

सुनापती गाउँपालिकाका प्राकृतिक स्रोत र साधनले धनी छ । जल, जमिन र जङ्गल नै गाउँपालिकाको प्राकृतिक स्रोत हुन् । सुनकोशी नदी, चौरी खोला, खानीखोला यस गाउँपालिकामा रहेका मुख्य जलस्रोतका आधार हुन् भने कामा खोला, गोपी खोला, भ्वाँसा खोलालगायतका खोलानाला पनि यहाँको पानीको स्रोतहरु हुन् । यद्यपि, गाउँपालिकामा सिँचाइका लागि पर्याप्त पानीको स्रोत र उपलब्धता नभएका कारण यहाँका किसानहरु आकाशे पानीकै भरमा कृषि पेसा गर्दै आइरहेका छन् । यसका साथै गाउँपालिकाभित्र पर्याप्त खानेपानीका स्रोत नभएका कारण केही वडामा खानेपानीको पनि समस्या हुँदै आएको छ । वि.सं. २०७२ वैशाख १२ गतेको भुकम्पको कारण कतिपय खानेपानीका प्राकृतिक मुहान सुकेका कारण पनि खानेपानीको अभाव हुन गएको छ । त्यसैले बिकल्पको रुपमा गाउँपालिकाले सुनकोशी, चौरीखोला, खानीखोलालगायतको खोला तथा नदीबाट खानेपानी उपलब्ध गराउने बिकल्प अगाडि सारेको छ ।

२.५ वनक्षेत्र

गाउँपालिकाको जम्मा भूगोलमध्ये २४.५ वर्गकिलोमिटर अर्थात २९ प्रतिशत भाग वनक्षेत्रले भरिएको छ । स्थानीय समुदायले वन उपभोक्ता समूह गठन गरेर वनजंगल क्षेत्रको संरक्षण गर्ने काम स्थानीय समुदायले गरिरहेका छन् । यसरी वनक्षेत्रको संरक्षणका लागि गाउँपालिकामा २९ ओटा वन उपभोक्ता समिति गठन र परिचालन भइरहेका छन् । गाउँपालिकामा अग्लेश्वरी, फलामपोखरी, कालीदेवी, पान्धारा, छोटेघट्ट, पशुपति गणेश, हरिसिद्धिका, बिहानी दोभान, चरदेति तगूड, लालीगुराँस, सुनापती सर्पझाङ, हात्तीढुङ्गा, सुनापती महादेव, गणेशस्थन, सेविडाँडा, भारसिंह सेतीदेवी, फलाटघारी, लहरेमाने सुनापती, रानीभलायोखाद, जल्केनी, ध्यामताङ तकवानी, जोगीमारा, सुनकोशी शिकारी, सुनापती सल्लेरी, पातल चनौटे, महाकाली, सिठिनी दारेगौंडा, भूमेस्थान चुच्चेढुङ्गा र बासीगीता गरी २९ ओटा वनउपभोक्त समितिहरु रहेका छन् ।

२.६ जडीबुटी

सुनापती गाउँपालिको भू-भाग समुद्री सतहबाट ६०० देखि २३ सय मिटरको उचाइसम्म रहेको छ । यहाँ अमला, घोडताप्रे, टिम्मुर, चिराइतो, कुरिलो झ्याउ, लालीगुरास, वेल चुत्रो पानीअमला, कटुज, तितेपाती, सुनाखरी, मलागेडी गाउँपालिकाभित्र प्राप्त गर्न सकिन्छ । गाउँपालिकाको १२०० मिटरभन्दा माथिको उचाईमा विभिन्न प्रजातिका जडीबुटी पाउन सकिन्छ । यसैगरी मौसम विभागको तथ्याङकअनुसार यसको वार्षिक औसत तातक्रम १७.४ डिग्री सेल्सियस र औसत वर्ष १३१५ मिलिलिटर रहेको छ । यस किसिमको हावापानीमा हुनसक्ने थुप्रै जडीबुडीको पहिचान गरी उत्पादन गर्न सकिने अवस्था छ ।

२.७ माटोको अवस्था

सुनापती गाउँपालिकाको माटो विभिन्न किसिमका अन्न तथा फलफूल उत्पादनका दृष्टिकोणले रामै मान्न सकिन्छ । धान, गहुँ, मकै, कोदो, फापरलगायतका अन्नबालीका साथै सुन्तला, जुनार, स्याउ, नासपाती, अनार, हलुवावेद, आँपलगायतका विभिन्न किसिमका फलफूल उत्पादन गर्न सकिन्छ । यसका साथै सुनापतीको माथिल्लो भेगमा चियाखेती गर्न सकिन्छ । फिक्कलस्थित चिया अनुसन्धान प्रयोगशालाले गाउँपालिकाको माटोको अवस्था तल उल्लेख गरेबमोजिम रहेको छ ।

क.सं.	नमुना	पीएच		अर्गानिक		कैफियत
		तल्लो माटो	माथ्लो माटो	तल्लो माटो	माथ्लो माटो	
१	वडा नं. १ गुन्सी					
२	वडा नं. २ दिमीपोखरी	४.६	५.३	४.४	२.८	
३	वडा नं. ३ हिलेदेवी	४.७	५.३	३.९	४.१	
४	वडा नं. ४ बेथान	४.९	६.२	३.९	३.६	
५	वडा नं. ५ खनियापानी	४.३	५.८	४.२	३.९	

२.८ भौतिक पूर्वाधार

गाउँपालिकाभित्र भौतिक पूर्वाधार निर्माणको कामले विस्तारै गति लिएको छ । परम्परागत रुपमा निर्माण भएको निजी आवास २०७२ वैशाख १२ मा गएको विनाशकारी भुकम्पछि मापदण्डअनुसार निर्माण भएको छ । गाउँपालिकाभित्र उद्योग धन्दा सञ्चालनमा छैनन् । केही साझा मझौला खालका साना उद्योग सञ्चालनमा छन् । सडक, खेलकुद मैदान, विद्यालयका भवन, स्वास्थ्य चौकीनै गाउँपालिकाको भौतिक पूर्वाधार निर्माण अन्तर्गत रहेका छन् ।

२.९ सडक

गाउँपालिकाको सबै क्षेत्रमा सडकको पहुँच पुगेको छ । गाउँपालिकाबाट जिल्ला सदरमुकाम मन्थली, राजधानी काठमाडौंसम्म सडक सञ्जाल विस्तार भएको छ । गाउँपालिकाका सबै वडाका टोलटोलसम्म कच्ची सडक पुगेको छ । गाउँपालिकाको केन्द्र हिलेदेवीबाट सबै वडासम्म सडक पुगेका छ अर्थात सबै वडाबाट सवारी साधनको प्रयोग गरी गाउँपालिकाको कार्यालयसम्म पुग्न सकिन्छ । सादीडाँडाबाट मुख्य नाका गाल्वासम्म ९ किलोमिटर, सादीडाँडा—लुभुबजार २४ किलोमिटर, साँडीडाँडा'सक्षम चौतारो'मानपुर'आलामपुर १३ किलोमिटर, सादीडाँडा'खानीखोला' शतलिङगेश्वर'गुन्सी १५ किलोमिटर, साँदीडाँडा'पानीघाट'भ्वाँसा ९ किलोमिटर र सादीडाँडा'भ्वाँसा' देसारगाउँ २० किलोमिटर दुरी रहेको छ ।

गाउँपालिकाका ५१.०९ प्रतिशत जनताले १ देखि ५ किलोमिटर मात्रै यात्रा गर्दा पुग्न गाउँपालिका कार्यालयमा पुग्न सक्छन् । त्यसैगरी ३५ प्रतिशतले ६ देखि १० किलोमिटर यात्रा गर्नुपर्छ भने ७.३१ प्रतिशतले ११ देखि १५ किलोमिटर, ०.९१ पतिशतले १६ देखि २० किलोमिटर र ४.७६ प्रतिशतले २१ किलोमिटरभन्दा बढी दूरी यात्रा गर्नुपर्छ ।

दुरी	वडा नं. १	वडा नं. २	वडा नं. ३	वडा नं. ४	वडा नं. ५	जम्मा	प्रतिशत
१देखि ५ किमी	७८	८६	७६०	१२७२	२१०	२४०६	५१.०९%
६ देखि १० किमी	५२७	७२०	९१		३५४	१६९२	३५.३१%
११-१५ किमी	१०१	३	४	१	३५३	३४४	७.३१%
१६-२० किमी	४	३०				९	०.९१%
२१ किमी					२२४	२२४	४.७६%
जम्मा	७१०	८३९	८५५	१२७३	१०३२	४७०९	१००.००%

२.१० राजमार्ग सञ्जालमा गाउँपालिका

गाउँपालिकाभित्र ग्रामिण सडकको सञ्जालसँगै राष्ट्रिय राजमार्गको सञ्जालसँग पनि जोडिएको छ । निर्माणाधीन मध्यपहाडी लोकमार्गले गाउँपालिकाको वडा नम्बर १, ४ र ५लाई छोएको छ । गाउँपालिकाको वडा नं. ५ खनियापानीको लुभघाटदेखि गुन्सीको सिमपानीसम्म करिब २५ किलोमिटर मध्य पहाडी लोकमार्गको सञ्जालमा जोडिएको छ ।

२.११ बिजुलीमा पहुँच:

गाउँपालिकामा रहेका पाँचओटै वडाका लगभग सबै क्षेत्रमा विद्युतीकरण भइसकेको छ । गाउँपालिकाका ९६.४५ प्रतिशतले उज्यालोका लागि बिजुली प्रयोग गरिरहेका छन् । करीब २.३६ प्रतिशतले मात्रै मट्टिलेलबाट बत्ती बालिरहेका छन् भने १.१९ प्रतिशतले सोलार वा अन्य स्रोतको प्रयोग गरिरहेका छन् । सबै क्षेत्रमा केन्द्रीय प्रशारण लाइनअन्तर्गत बिजुली पुगेको हो । यसका साथै गाउँपालिकाको वडा नं. २ मा लघु जलविद्युत उत्पादन भएको भएका छन् भने स्थानीय लघु जलविद्युतलाई केन्द्रीय प्रसारणमा जडान गर्ने काम अगाडि बढेको छ ।

विद्युतको स्रोत	वडा नं. १	वडा नं. २	वडा नं. ३	वडा नं. ४	वडा नं. ५	जम्मा	प्रतिशत
बिजुली	६९८	७७९	८०९	१,२६८	९८८	४,५४२	९६.४५%
सोलार	०	६०	२	५	४४	१११	२.३६%
अन्य	१२		४४			५६	१.१९%
जम्मा	७१०	८३९	८५५	१,२७३	१,०२३	४,७०९	१००.००%

२.१२ पर्यटकीय अवस्था

गाउँपालिकामा केही धार्मिक, सांस्कृतिक र पुरातात्विक महत्व बोकेका स्थलहरुदेखि सुन्दर प्राकृत्तिक स्थलहरु छन् । सुनापती डाँडामाहिन्दू धर्मावलम्वीहरुको लागि प्रसिद्ध महादेवको मन्दिर छ भने सांस्कृतिक महत्व बोकेको बौद्धधर्मावलम्बीहरुको सांस्कृतिक माने पनि छ । यहाँको १०८ लहरे माने र अग्लेश्वर महादेव गाउँपालिकाको प्रसिद्ध धार्मिक'सांस्कृतिक स्थलहरु हुन् जुन आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकका लागि आकर्षक हुनसक्छन् ।

सुनापती महादेव, अग्लेश्वरी महादेव, पाल्ङ्ग्युरछोइफेल गुम्बा, टासी दारग्यालिङ्ग गुबा, लहरेमाने गुम्बा, डोक्मा गुम्बा, उर्गोनछ्योइलिङ्ग गुम्बा, सतलिङ्गेश्वर महादेव, चण्डि मन्दिर, अर्चलेचौरी छोर्नेन तितुङ्ग टाल, कृष्ण मन्दिर, भूमिस्थान भिरकोट नासी स्यावलिङ्ग, हात्तीछाँगा महादेवथान, चाम डाँडा, आलमपुर, भीमसेनथान, सेराप्लिङ्ग गुम्बा, आलम पोखरी, आलामपुर भगवती गुठी, स्यार गुम्बा, महाकाली मन्दिर गैराटी, सेदीडाँडठा दहवारी, डुपकानीङ्गछ्योलिङ्ग गुम्बा, कृष्ण वणेश्वर महादेवथान, लाखपति गुम्बा लगायतका प्राकृतिक धार्मिक ऐतिहासिक पुरातात्कि सम्पदाको संरक्षण र प्रर्बद्धन गरेर पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकास गर्न सकिन्छ ।

त्यसैगरी गाउँपालिकाको वडा नम्बर १ गुन्सीमा रहेको शतलिङ्गेश्वर कुशेश्वर महादेव, महाकाली मन्दिर, पोखरीको छोर्तेन, धारापानीको शिव मन्दिर, चण्डिमन्दिर आदि पनि यहाँका धार्मिक सांस्कृतिक महत्व बोकेका ठाउँहरु हुन् । त्यस्तै वडा नम्बर २ दिमीपोखरीको मानपुरमा रहेको कृष्णवर्णेश्वर महादेव,आलामपुर भिमसेनस्थान, दिमीपोखरीको कानिङ छोलिङ गुम्बा, आलामपुरको भगवती मन्दिर, वडा नम्बर ३ हिलेदेवीमा रहेको उर्गेन छेयोलिन गुम्बा, लहरे माने,लखपती डाँडाको

छोर्तेन, सुनापती सर्वझाङ धर्मद्धार (फुटेको ढुंगा), सुनाती महादेव, डोक्माको गुम्बा, कालिकादेवी मन्दिर, शेपरलिङ गुम्बा, हिलेदेवी मन्दिर, वडा नम्बर ४ बेथानअन्तर्गत डहु गुम्बा, सेतीदेवी मन्दिर, कृष्ण प्रणाली मन्दिर, महादेव मन्दिर, भ्वाँसा गुम्बा र वडा नम्बर ५ खनियापानीअन्तर्गत भिरकोकोट भुमिस्थान, रुपाकोटको देवीस्थान, हात्ती खोला महादेवस्थान, हात्ती छाङ्गा, देसारगाउँको सेतीदेवी, कालिदेवी मन्दिर आदि गाउँपालिकामा रहेका धार्मिक'सांस्कृतिक र पर्यटकीय केन्द्रहरु हुन् ।

त्यसैगरी गाउँपालिकाको प्रमुख पर्यटकीयस्थलको रुपमा रहेको सुनापती डाँडामा दृष्यावलोकनको लागि भ्यु टावर निर्माण कार्य अगाडि बढेको छ । हिलेदेवी र खनियापानी दुवैतर्फबाट डाँडासम्म सडक सञ्जाल बिस्तार भइसकेको छ । त्यसैगरी सुनापती डाडाँसम्म पुग्नको गाउँपालिकाको केन्द्र साँदीडाँडा र बेथानबाट डाडाँसम्म पुग्नको लागि सिढी निर्माणको चरणमा छ । भौतिक पूर्वाधार निर्माण अन्तर्गत मन्दिर निर्माण, भ्यु टावर निर्माण, पिकनिक स्पोटको निर्माणको काम, पर्यटकहरुलाई विश्राम गर्ने स्थल सुनापती डाँडामा निर्माण भएको छ । सुनकोसी नदीमा ¥याफटिङ पर्यटकीयस्थलको रुपमा सरकारले एकसय गन्तव्यभित्र समावेश गरेको छ । सुनकोसी नदी आसपासको क्षेत्रमा पनि पर्यटकलाई लक्षित गरेर पूर्वाधार निर्माणको काम आगाडि बढेको छ । पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा रहेको आलामपुरमा सडक सञ्जाल जोडिएको छ । पर्यटकीय गन्तव्य अग्लेश्वरमा भौतिक पूर्वाधार निर्माणको काम अन्तर्गत सिढी निर्माणको काम भएको छ । भौतिक पूर्वाधार निर्माणको पखाईमा पर्यटकीयस्थलहरु रहेका छन् । साथै गाउँपालिकाभित्र महत्वपूर्ण गुफाको रुपमा सुनापती डाँडामा रहेको पाप धर्म गुफा, आलामपुरमा भिमसेनस्थानसँग रहेको पाप धर्म, बेथानमा रहेको बनझाँक्री गुफाहरु पनि पर्यटनका दृष्टिले विकास गर्न सकिने पूर्वाधारहरु हुन्।

२.१३ स्थानीय चाडपर्व तथा जात्रा र मेलाः

गाउँपालिकाभित्र विशेषगरी बौद्ध, र हिन्दु धर्मालम्बीहरुको बसोबास रहेको छ । गाउँपालिकाभित्र, दशै तिहार, लोसार, पित्रा नाँच नै मुख्य चाडपर्व हुन् । माझी जातिहरुको पित्रा नाच, तामाङ समुदायको राप्ने मौलिक संस्कृतिको रुपमा रहेको छ । महिलाहरुको पर्व हरितालिका तिज, जनैपूर्णिमा, ठूलो एकादशी, औशीमा गाउँपालिभित्र रहेका धार्मिकस्थलहरुमा मेला लाग्ने गर्छ ।

२.१४ खानेपानीको सोत

गाउँपालिकाका अधिकांश मानिसहरुले पाइप धाराबाट खानेपानी उपयोग गरिरहेका छन् । यसरी पाइपधाराबाट पानी उपभोग गर्नेको संख्या ८९.६६ प्रतिशत छ । त्यसैगरी कुवाको प्रयोग गर्ने संख्या ३.०८ प्रतिशत छ भने ७.२६ प्रतिशतले खानेपानीको अन्य स्रोतहरुको प्रयोग गर्दै आइरहेका छन् ।

२.१५ घरको प्रकृत्ति

२०७२ सालमा आएको भुकम्पका कारण सुनापती गाउँपालिका अन्तर्गतका अधिकांश घरहरु भत्किए । पुननिर्माणसँगै गाउँपालिकाका अधिकांश घरहरु अर्धपक्की प्रकृतिका निर्माण भएका छन्। गाउँपालिकाका ८१.५५ प्रतिशत घर अर्धपक्की छन्भने १७.८६ प्रतिशत कच्ची घर छन् । ०.४९ प्रतिशत घरहरुमात्रै पक्की छन् । करीब ०.११ प्रतिशत घरबिहीन अवस्थामा छन् ।

२.१६ घरको छानाको प्रकृत्ति

गाउँपालिकाका अधिकांश घरहरु जस्तापाताले छाइएको छ । ९३.८४ प्रतिशत घरको छानो छाउन जस्तापाता प्रयोग गरिएको छ । त्यसैगरी १.९४ प्रतिशत घरको छानो जस्तापाताले छाइएको छ । ४.११ प्रतिशत घरको छानो ढुङ्गा, टायल आदिले छाइएको छ ।

२.१७चर्पीको प्रयोग

सुनापती गाउँपालिकाको लगभग सबैजसो घरमा चर्पी निर्माण गरिएको छ भने ती चर्पीहरु प्रयोगमा पनि रहेका छन् । सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्कअनुसार ९९.८९ प्रतिशत घरमा चर्पी रहेको देखिएको छ ।

२.१८ इन्धनको प्रयोग

घरमा खाना पकाउन र अन्य प्रयोजनका लागि गाउँपालिकामा सबैभन्दा धेरै दाउराको नै प्रयोग हुँदै आइरहेको छ । सर्वेक्षणअनुसार ९७.८१ प्रतिशतले इन्धनको रुपमा दाउरा प्रयोग गर्छन् भने २.१९ प्रतिशतले ग्याँसको प्रयोग गर्दै आइरहेका छन् ।

२.१९ वैदेशिक रोजगारीमा गाउँपालिकाको जनशक्ति

सुनापती गाउँपालिकाकाका एकहजार भन्दा धेरै जनशक्ति रोजगारी तथा व्यवसायका शिलशिलामा देशबाहिर गएको छ । यो सर्वेक्षणका क्रममा गाउँपालिकाकाबाट १,०८७ जना विदेश गएको देखिन्छ । यसरी विदेश जाने जनसंख्यामध्ये सबैभन्दा धेरै वैदेशिक रोजगारीमा गएका छन् भने थोरै संख्या उच्च शिक्षा र व्यवसायका शिलशिलामा विदेश गएका छन् । यसरी विदेश जानेमा पुरुषको संख्या धेरै छ । ७८.१२ प्रतिशत पुरुष विदेश गएका छन् भने बाँकी २२.८८ प्रतिशत महिला विदेश गएका छन् ।

वैदेशिक रोजगारी, अध्ययन तथा व्यवसायिक शिलशिलामा सुनापती गाउँपालिकाका नागरिकहरु संसारका ३६ देशमा पुगेका छन् । विदेश जानेमा सबैभन्दा बढी ३०.८२ प्रतिशत मलेसियामा गएका छन् भने १३.७१ प्रतिशत दुवइ, ११.६८ जापान, ९.९४ कतार, ५.२४ दक्षिण कोरिया

पुगेका छन् भने अमेरिका, अष्ट्रेलिया, युरोपियन मुलुकका साथै इराक, अफगानिस्तानसम्म उनीहरु पुगेका छन्।

२.२० स्वास्थ्य सेवाको अवस्था

सुनापती गाउँपालिकामा पाँचओटै वडाहरुमा स्वास्थ्यचौकी छन्, जहाँबाट प्राथमिक उपचारको सुविधा उपलब्ध हुँदै आइरहेको छ । सुनापती गाउँपालिकामा गुन्सी स्वास्थ्य चौकी, गुन्सी स्वास्थ्य चौकी, दिमीपोखरी स्वास्थ्य चौकी, हिलेदेवी स्वास्थ्य चौकी, बेथान स्वास्थ्यचौकी, खनियापानी स्वास्थ्य चौकी र मानपुर सीएचयु गरी छओटा स्वास्थ्य संस्थाहरु सञ्चालनमा छन् । यी स्वास्थ्यसंस्थामा ५ जना स्वास्थ्य सहायक –एचए), ११ जना अ.हे.ब., १५ जना अ.न.मी., ७ जना कार्यालय सहायक र ७५ जना महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवीका कार्यरत छन् । यहाँका स्वास्थ्य संस्थाहरुले सरकारले लागू गरेका स्वास्थ्यसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, खोप अभियानहरु सञ्चालन गर्ने र आधारभूत तहको स्वास्थ्य उपचार गराउँदै आइरहेका छन । विशिष्ट र गम्भीर प्रकृत्तिको रोगहरुको उपचार यी स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट उपलब्ध हुन सक्ने अवस्था छैन ।

क.सं.	स्वास्थ्य संस्था	कार्यरत कर्मचारी र महिला स्वास्थ्य स्वंयसेवीका					कैफियत
		एच.ए.	अ.हे.ब.	अ.न.मी.	कार्यालय सहायक	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवी	
१	गुन्सी स्वास्थ्य चौकी	१	२	३	२	१६	
२	दिमीपोखरी स्वास्थ्य चौकी	१	२	२	१	१४	
३	हिलेदेवी स्वास्थ्य चौकी	१	२	३	१	१०	
४	बेथान स्वास्थ्य चौकी	१	२	३	१	२१	
५	खनियापानी स्वास्थ्य चौकी	१	२	३	१	१४	
६	मानपुर सीएचयु	०	१	१	१	०	
	जम्मा	५	११	१५	७	७५	

२.२१ गाउँपालिकाको शिक्षाको अवस्था

सुनापती गाउँपालिकाभित्र जम्मा ४१ ओटा विद्यालय छन् । गाउँपालिकाको वडा नम्बर २ मा रहेको कृष्णवर्णेश्वर क्याम्पस र सुनापती शहीद बहुमुखी क्याम्पस सञ्चालनमा छन् । गाउँपालिकाको वडा नम्बर ४ बेथानमा दुई ओटा विद्यालयममा नियमित पढाईको साथसाथै सिटिइभिटीअन्तर्गत कुशेश्वर उच्च मावि बेथानमा बाली विज्ञान र डहु माविमा कम्युटर साइन्स विषय पठनपाठन हुँदै आएको छ । गाउँपालिकाभित्र सातओटा उच्चमावि रहेका छन् । शतलिङगेश्वर उच्च मावि गुन्सी, कृष्णपुरी उच्चमावि मानपुर, पशुपती उच्चमावि हिलेदेवी, कुशेश्वर उच्चमावि बेथान, डहु उच्चमावि डहु, कृष्णपुरी उच्चमावि रुपाकोट, बाल उच्चमावि भिरकोट रहेका छ । त्यसैगरी गाउँपालिकामा अन्य पाँचओटा मावि छन् ः मन्दर मावि, अग्श्वेरी मावि, जनजागृत मावि, कृष्ण मावि डोक्मा, जलदेवी मावि खनियापानी छन् । त्यसैगरी तीनओटा निमावि छन् ः सुनापती निमावि भ्वाँसा, बाल

निमावि भल्वाडी जनजागित निमावि । यसैगरी गाउँपालिकामा बीसओटा आधारभूत विद्यालय र चारओटा बाल विकास केन्द्र रहेका छन् ।

२.२२ सहकारी संस्थाहरु

गाउँपालिकाभित्र आर्थिक क्रियाकलापलाई बढवा दिने उद्देश्यले २८ ओटा सहकारी संस्थाहरु खुलेर सञ्चालनमा आएका छन् । यसरी सञ्चालनमा रहेका सहकारीहरुमध्ये सबैभन्दा बढी १३ ओटा बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरु छन् भने १२ ओटा कृषि सहकारी संस्था र ३ ओटा बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था रहेका छन् । स्थानीय तहमा नै बचत तथा ऋण प्रदान गर्न यी संस्थाहरु सहयोगी सिद्ध भइरहसेका छन् भने कृषि सहकारी संस्थाका माध्यमबाट कृषकहरुले फाइदा लिइरहेका छन्।

क्र.सं.	सहकारीको प्रकार	सहकारी संस्थाको संख्या
१	बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	१३
२	बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था	३
३	कृषि सहकारी संस्था	१२
जम्मा		२८

परिच्छेद - तीन
विपद् व्यवस्थापन योजना

३.१ गाउँपालिकामा विद्यमान प्रमुख प्रकोपहरु

सुनापति गाउँपालिकाको विद्यमान प्रमुख प्रकोपहरूमा पहिरो, नदी कटान, बाढी, महामारी, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व, आगलागी, भूकम्प, आदि पर्दछन्। गाउँपालिकाको विपद् जोखिम प्रोफाइल अनुसार पहिरो प्रकोपबाट यस क्षेत्रमा जनधनको सबैभन्दा बढी क्षति हुने गरेको छ। त्यसैगरी बाढी, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व, आगलागी, भूकम्प, कृषि बालीमा हुने रोग, पशुरोग, महामारी, जस्ता प्रकोपहरूबाट पनि हरेक वर्ष जनधनको क्षति हुने गरेको छ। २०७२ को महाभूकम्प र २०८१ मा आएको ठूलो बाढीका कारण यस क्षेत्र ज्यादै समस्याग्रस्त भएको देखिन्छ ।

३.२ विगतका विपद्को अवस्था विश्लेषण र जोखिमयुक्त क्षेत्र

सुनापति गाउँपालिकाको विपद्को अवस्था विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी क्षति पहिरोले गरेको छ, जसको पूनरावृत्ति पनि उच्च रहेको छ। २०८१ को पहिरो र बाढी, २०७२ को भूकम्प अनि बाँदर आतङ्क, वन डढेलोले यस गाँउपालिकामा वर्षेनी ठूलो क्षती गरेको देखिन्छ । मूलतः बाढी/कटानले घरजग्गामा क्षेती तथा तल्लो तटिय क्षेत्रमा क्षेति गर्ने, खेतियोग्य जमिन तथा सामुदायिक वनको जमिन कटान/पटान गर्ने गरेको र यसबाट अस्थायी वा स्थायी रूपमा वर्षेनी करिव ३५ जनसङ्ख्या विस्थापित हुने गरेका छन्। दीमीखोला, खानीखोला, चौंरीखोला, बेथान खोला र सुनकोशीको किनारमा रहेका वस्तीहरु २०८१ को ठूलो पानी, पहिरो, बाढी, नदी कटानको कारण जोखिम र बिस्तापित हुने अवस्थामा रहेकाछन् ।

त्यस बाहेक कोभिड-१९ को कारण ६ (वडा नं. २ मा २ जना, वडा नं. ४ मा ३ जना र वडा नं. ५ मा १ जनाको) जनाको मृत्यु भएको छ भने ३५० भन्दाबढि बिरामी परेको देखिन्छ । २०८२ सालसम्मपनि कोभिडको जोखिम कायम नै रहेको देखिन्छ ।

सुनापति गाउँपालिका क्षेत्रमा गत वर्षमा ८ पटक भन्दा बढी प्राकृतिक, गैर प्राकृतिक तथा जलवायु र गैरजलवायुजन्य साना र ठूला प्रकोप तथा विपद्का घटनाहरू घटेका छन्। सुनापति गाउँपालिकामा आवृत्ति र गम्भिरताको आधारमा अन्य प्रकोप तथा घटेका विपद्का घटनाहरुको तुलनामा पहिरो, बाढी, नदी कटानको असर तथा प्रभाव बढी देखिएको छ जसको कारणले जनधन, व्यक्तिगत सम्पत्ति र अन्नपात समेत क्षति हुने गरेको छ। यस्ता प्रकोप तथा विपद्बाट विपन्न वर्ग, समुदायको आर्थिक अवस्था थप कमजोर बन्ने गरेको छ। यसरी विपद्को चपेटामा पर्ने घरपरिवार तथा समुदायलाई उत्थानशील र अनुकुलित बनाउन आवश्यक छ।

३.३ सम्भाव्य प्रकोप तथा सम्भावित प्रभाव क्षेत्र

सुनापति गाउँपालिकाका विभिन्न वस्तिहरु, कृषि क्षेत्र र वन क्षेत्रहरू बाढी, नदी कटान र पहिरोको जोखिममा रहेका छन्। विश्वव्यापी महाव्याधी कोभिड-१९ को असर सबै वडामा रहेको र सबै वडामा यसको जोखिम अझै बाँकि रहेको देखिन्छ। हावाहुरी, असिनापानी, खडेरीबाट प्रायः सबै वडाहरूमा असर पर्न सक्छ। जङ्गली जनावर र छाडा पशुचौपायाबाट जनधनमा क्षति धेरै भइरहेको र आउँदा दिनमा समेत जोखिम हुने सम्भावना सबै वडाहरूमा बढी देखिन्छ। भूकम्पबाट हुन सक्ने क्षतिबाट भने सबै वडाहरू र जनसंख्या प्रभावित हुने अवस्था छ। यी प्रकोपहरूको वर्तमान प्रभाव क्षेत्र तथा सम्भावित जोखिमको नक्साङ्कन गर्ने कार्य *सम्पन्न भएको* छ।

जोखिमयुक्त क्षेत्रहरु

वडा ➡ प्रकोप ⬇	**१, गुन्सी**	**२, दीमीपोखरी**	**३, हिलेदेबी**	**४, बेथान**	**५, खनियापानी**
नदी/खोला कटानग्रस्थ क्षेत्र	खानीखोला र चौंरीखोलाको छेउका वस्तीहरुः ढोडेनी, पहरी (मिर्थली, गुल्सिङ, माझी वस्ती, हिर्केटार, तल्लोटोल (दरेटोल)	खानी खोला र दिमीखोलाको छेउका स्थानहरु, रायटोल, मैरे, आमबोट, आरामपुर, मानपुर	खानीखोलाको कारण केउरानी साउने, घिम्राङ	खानीखोला आसपासका सबै क्षेत्र	सुनकोशी नदीको किनारमा रहेका वस्तीहरु, लुभु, ठाडोखोला आसपासका स्थान
डुवानग्रस्थ स्थान	-	-	-	सिँदुरेटार, चियाडीटार, भञ्याङटार	लुभु
बाढीग्रस्थ क्षेत्र	कोलगैरा, मिर्थली, ढोडेनी, गुन्सी (माझीटोल), खोरियाभिर, छुरीडाँडा, ताभिजाम	खानी खोला र दिमीखोलाको छेउका स्थानहरु, रायटोल, मैरे, आमबोट, आरामपुर, मानपुर	खानीखोला आसपासका क्षेत्र, केउरानी साउने, घिम्राङ	सिँदुरेटार, चियाडीटार, भञ्याङटार, डुमडाँडा, खानीखोलाको छेउछाउ पूरै	सुनकोशी नदीको किनारमा रहेका वस्तीहरु, लुभु, ठाडोखोला आसपासका स्थान

वडा ➡ प्रकोप ⇓	१, गुन्सी	२, दीमीपोखरी	३, हिलेदेबी	४, बेथान	५, खनियापानी
सडक दुर्घटनाका हिसाबले अति सम्वेदनशील क्षेत्र	समग्र सडकहरु	समग्र सडकहरु	समग्र सडकहरु	समग्र सडकहरु	समग्र सडकहरु
जङ्गली जनावरको आतङ्क हुने क्षेत्र	समग्र वडा	समग्र वडा, आलमपुर, मानपुर, मन्दर, दीमी, मन्दर, मैरे	समग्र वडा	समग्र वडा, केउरानी, बेथानलेक, भ्वाँसा, माथिल्लो बेल्ट	समग्र वडा
भूकम्पग्रस्थ क्षेत्र	समग्र वडा	समग्र वडा	समग्र वडा	समग्र वडा	समग्र वडा
आगलागी जोखिम क्षेत्र	सा.व समग्र क्षेत्र, सिम्पानी, तल्लोटोल, ताभिजाम, तल्लो वस्ती	सा.व समग्र क्षेत्र	सा.व समग्र क्षेत्र	सुनापति, सल्यानी सा.व समग्र क्षेत्र, बेथान, केउरानी	सा.व सा.व समग्र क्षेत्र
पहिरोग्रस्त क्षेत्र	खानीखोला र चौंरीखोलाको छेउका वस्तीहरुः ढोडेनी, पहरी (मिर्थली, गुल्सिङ, माझी वस्ती, हिर्केटार, तल्लोटोल (दरेटोल)	खानी खोला र दिमीखोलाको छेउका स्थानहरु, रायटोल, मैरे, आमबोट, आरामपुर, मानपुर, पन्थटोल	खानीखोला आसपासका क्षेत्र, केउरानी साउने, घिम्राङ	केउरानी, मुन्चेटोल, चियाडीटार, अमलडाँडा (वडा कार्यालयको छेउ)	सुनकोशी नदीको किनारमा रहेका वस्तीहरु, लुभु, ठाडोखोला आसपासका स्थान, सिम्पानी (विद्यालय भवन)
अन्य क्षेत्र					

३.४ प्रकोपहरुको सम्भाव्य जोखिम विश्लेषण

सुनापति गाउँपालिकामा रहेका घरहरूको बनावट हेर्दा ६ रेक्टर स्केल म्याग्नेट्युडको भूकम्प गएमा कम्तिमा २३५ घरहरू बस्न नमिल्ने गरी भत्कन सक्ने सम्भावना आंकलन गरिएको छ। यस क्षेत्रमा बाढी, पहिरो, नदी कटानले विगत वर्षहरूमा धेरै क्षति गरेको छ।

यस क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तनको प्रक्षेपण अनुसार भविष्यमा वर्षा हुने दिनहरू घट्ने तर कूल वर्षा ३ देखि ५ प्रतिशत सम्म बढ्न सक्ने आंकलन भएकोले भविष्यमा बाढी, कटान, पहिरोको जोखिम बढ्ने सम्भावना देखिन्छ। अब्यवस्थित बसोवास तथा कमजोर भौतिक संरचना निर्माणको क्रम बढ्दै गएकोले यसबाट जोखिम पनि बढ्न सक्ने देखिएको छ। तसर्थ, कम्तिमा पनि २३५ भन्दा बढी घरधुरी (करिव ७ सय जनसंख्या) लाई आपत्कालीन व्यवस्था गर्न सक्ने गरी विपद् पूर्वतयारी गर्न आवश्यक देखिन्छ।

विगतको हावाहुरीको प्रवृत्ति हेर्दा यसबाट २३ घरधुरी (करिब ६५ जनसंख्या) प्रभावित हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ। । हावाहुरीको कारण आवश्यक कपडा र खानेकुराको अभाव भई बाह्य सहयोग चाहिने जनसङ्ख्या ३० अनुमान गरिएको छ।

सुख्खा/खडेरीले वर्षेनी अन्नबाली उत्पादनमा कमि आएको देखिन्छ। हिउँद याममा पानीको मूल र नदी सुक्दै गएको र बढ्दो तापक्रमको कारणले भविष्यमा यस क्षेत्रमा सुख्खा/खडेरीको अवस्था झन् जटिल हुन सक्नेछ। अनुमानित ३० जनसङ्ख्याका लागि खडेरीका कारण विपद् पूर्वतयारी गर्नु पर्ने हुन सक्दछ।

वन जङ्गल विनाशका कारण पर्याप्त खानेकुराको अभावमा जङ्गली जनावर वस्तीमा आउने क्रम बढेको र यसबाट अन्नबाली नोक्सानीका घटना बढिरहेको गुनासाहरू आउने गरेका छन्। भविष्यमा बाढी, सुख्खा/खडेरी, आगलागी, मिचाहा प्रजातीको वनस्पतीको प्रकोप आदिका कारण वनमा जनावरको लागि आवश्यक चरिचरन तथा वासस्थानको थप विनाश भई खेतिबाली र वस्तीमा जङ्गली जनावरहरू आउने क्रम अझ बढ्न सक्ने देखिन्छ। यसबाट मानव तथा वन्यजन्तुबीच द्वन्द्व बढ्दै जानसक्ने सम्भावना देखिएको छ। हरेक वर्ष खडेरी लगातार बढ्दै गएमा कतिपय वन्यजन्तुको सङ्ख्या घट्ने वा मासिन सक्ने सम्भावना समेत रहेको छ। संरक्षणका प्रयासहरूले मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व समाधान गर्न सकिने हुँदा यस तर्फ विशेष ध्यान दिन जरुरी देखिएको छ। मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्वबाट वार्षिक ५ जना घाईते, हुनाका साथै रु ६ लाख बराबरको सम्पत्तिको क्षति हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ।

विकास तथा जीविकोपार्जनको लागि गरिने क्रियाकलापहरु जोखिम न्यूनीकरण गर्ने, उत्थानशील क्षमता अभिवृद्धि गर्ने र जलवायु परिवर्तनको असरको सामना गर्न अनुकूल हुनेगरी सञ्चालन गर्ने

व्यवस्था नमिलाएसम्म अन्य प्रकोपहरूबाट पनि सुनापति गाउँपालिकामा जोखिम बढ्ने सम्भावना देखिन्छ।

३.५ पूर्वसूचना प्रणालीको अवस्था

सुनापति गाउँपालिकामा बाढी, पहिरो, डढेलो लगायत प्रकोपको पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना गरिएको छैन। स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको जिल्ला, प्रदेश तथा राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँग सम्पर्क स्थापित गरी सूचना आदान प्रदान गर्ने गरिएको छ । तल्लो तटीय क्षेत्रमा बस्ने समुदायले माथिल्लो तटीय क्षेत्रमा बस्ने समुदायबाट नदी सतह गेज रिडरलाई सिधै सम्पर्क गरी सूचना प्राप्त गर्ने गरिएको छ।

परिच्छेद - चार

सुनापति गाउँपालिकाको विपद् जोखिम नियन्त्रण र न्यूनीकरण योजना

यस अध्यायमा पालिकाको जोखिम क्षेत्र, जोखिमको मुल्याङ्कन, न्यूनीकरणका उपायहरु र जिम्मेवार निकायको विवरणको बारेमा उल्लेख गरिएको छ ।

विपद् प्रकार	सम्भावित प्रभावित क्षेत्र	जोखिमको मूल्याङ्कन	पूर्वतयारी योजना	न्यूनीकरण उपायहरू	जिम्मेवार निकाय
पहिरो	खानीखोला र चौंरीखोलाको छेउका वस्तीहरुः ढोडेनी, पहरी (मिर्थली, गुल्सिङ, माझी वस्ती, हिर्केटार, तल्लोटोल (दरेटोल) वडा नं. २-खानी खोला र दिमीखोलाको छेउका स्थानहरु, रायटोल, मैंरे, आमबोट, आरामपुर, मानपुर, पन्थटोल वडा नं. ३- खानीखोला आसपासका क्षेत्र, केउरानी साउने, घिम्राङ वडा नं. ४- केउरानी, मुन्चेटोल, चियाडीटार, अमलडाँडा (वडा कार्यालयको छेउ) वडा नं. ५- सुनकोशी नदीको किनारमा रहेका वस्तीहरु, लुभु, ठाडोखोला आसपासका स्थान, सिम्पानी (विद्यालय भवन)	उच्च जोखिमः अत्यधिक वर्षा र कमजोर भू-संरचना भएका क्षेत्रहरूमा बारम्बार पहिरो हुने गर्दछ।	सचेतना अभियान, आकस्मिक उद्धार तालिम, पहिरो सम्भावित क्षेत्रको नक्साङ्कन।	पर्खाल निर्माण, नालाको सुधार, रुख रोपाइँ, जोखिमयुक्त बस्ती स्थानान्तरण।	गाउँ कार्यपालिका, वन,वातावरण तथा विपद् शाखा, वडा कार्यालयहरू।

विपद् प्रकार	सम्भावित प्रभावित क्षेत्र	जोखिमको मूल्याङ्कन	पूर्वतयारी योजना	न्यूनीकरण उपायहरू	जिम्मेवार निकाय
बाढी	वडा नं. १- कोलगैरा, मिर्थली, ढोडेनी, गुन्सी (माझीटोल), खोरियाभिर, छुरीडाँडा, ताभिजाम वडा नं.२- खानी खोला र दिमीखोलाको छेउका स्थानहरु, रायटोल, मैरे, आमबोट, आरामपुर, मानपुर वडा नं. ३- खानीखोला आसपासका क्षेत्र, केउरानी साउने, घिम्राङ वडा नं. ४- सिँदुरेटार, चियाडीटार, भञ्याङटार, डुमडाँडा, खानीखोलाको छेउछाउ पूरै वडा नं. ५- सुनकोशी नदीको किनारमा रहेका वस्तीहरु, लुभु, ठाडोखोला आसपासका स्थान	मध्यमदेखि उच्च जोखिमः खोला तथा नदी किनारका बस्तीहरूमा बाढीको सम्भावना उच्च।	बाढी पूर्व चेतावनी प्रणाली, सुरक्षित स्थान निर्धारण, सामुदायिक तयारी तालिम।	नदी किनार सुदृढीकरण, ढल निकास व्यवस्थापन, भू-उपयोग नियमन।	वन,वातावरण तथा विपद् शाखा, वडा कार्यालयहरू।
भूकम्प	समग्र पालिका	उच्च जोखिमः पुराना तथा असुरक्षित संरचनाहरूले जनधनको ठूलो क्षति पुऱ्याउने खतरा।	भूकम्पीय सुरक्षा तालिम, विद्यालय र कार्यालयमा अभ्यास, संरचना मूल्याङ्कन। नयाँ बनेका घरमा वस्न लगाउने	भूकम्प प्रतिरोधी भवन, भवन संहिता लागू, संरचना सुदृढीकरण।	गाउँपालिका प्रशासन, प्राविधिक शाखा, विद्यालयहरू।

विपद् प्रकार	सम्भावित प्रभावित क्षेत्र	जोखिमको मूल्याङ्कन	पूर्वतयारी योजना	न्यूनीकरण उपायहरू	जिम्मेवार निकाय
वन डढेलो	सा.व सबै	मध्यम जोखिमः सुक्खा मौसममा जङ्गलमा आगलागी हुने सम्भावना।	समुदायमा डढेलो नियन्त्रण तालिम, वन निगरानी समिति गठन, दमकल उपकरण खरिद	अग्नि रेखा निर्माण, नियन्त्रणात्मक आगो प्रयोग, आगो प्रतिरोधी प्रजातिको वृक्षारोपण।	वन उपभोक्ता समूह, वन,वातावरण तथा विपद् शाखा, वडा कार्यालयहरू।
चिसो/हिमपात	वडा नं. १, २ र ३ का माथिल्लो भेग	मध्यम जोखिमः उच्च हिमाली भेगमा चिसो र हिमपातबाट प्रभावित जनसंख्या।	स्वास्थ्य केन्द्र तयारी, न्यानो कपडा भण्डारण, समुदायमा सचेतना कार्यक्रम।	तापीय संरचना सुधार, चुलो र इन्धनको सुधार, मौसमको जानकारी प्रवाह।	स्वास्थ्य शाखा, सामाजिक विकास शाखा, वडा कार्यालय।
महामारी	समग्र पालिका	उच्च जोखिमः आवागमन तथा सञ्चार सीमित भएका क्षेत्रमा महामारी तीव्र गतिमा फैलिन सक्छ।	स्वास्थ्य उपकरण तयारी, क्वारेन्टाइन योजना, समुदायमा स्वास्थ्य शिक्षा।	स्थानीय अस्पताल सुदृढीकरण, स्वच्छता र सरसफाइ प्रवर्द्धन, नियमित स्वास्थ्य परीक्षण।	स्वास्थ्य संस्था, गाउँ कार्यपालिका, सामाजिक संस्था।
नदी तथा खोला कटान	खानीखोला, चौंरीखोला, दीमी खोला, बेथान खोला, सुनकोसी नदी किनार (सयौं रोपनी खेत कटान भएको)	मध्यमदेखि उच्च जोखिमः वर्षा याममा नदी र खोलाहरूको सतह बढ्दा बस्ती र खेतीयोग्य जमिन कटान हुने खतरा।	कटान सम्भावित क्षेत्रको पहिचान, समुदायलाई चेतना कार्यक्रम, सुरक्षित स्थानको व्यवस्था।	नदी तटबन्ध निर्माण, ग्याबियन पर्खाल, जैविक प्रविधिबाट कटान नियन्त्रण, स्थायी संरचना निर्माण।	वन,वातावरण तथा विपद् शाखा, वडा कार्यालय, प्राविधिक शाखा।

परिच्छेद - पाँच
पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

५.१ सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद्को स्थितिमा प्रतिकार्य गतिविधिहरू समयमै कार्यान्वयन गर्न संस्थागत क्षमता लेखाजोखा गरी सोको तयारी आवधिक रुपमा अद्यावधिक गर्न जरुरी हुन्छ। सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरुमा विपद् घटना अगावै प्रायः सबै प्रकोपका लागि गर्नुपर्ने जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी र विपद् प्रतिकार्य गर्न संस्थागत तथा भौतिक संरचना, मेशिन र औजार, सीप विकास, जनचेतना, कृत्रिम घटना अभ्यास जस्ता क्रियाकलापहरु समावेश गरिएका छन्। यस विपद् व्यवस्थापन योजना अद्यावधिक गर्नु पनि विपद् पूर्वतयारी कार्य नै हो। विपद् प्रतिकार्यका कार्यहरूलाई प्रभावकारी बनाउन विषयक्षेत्रगत रुपमा सामान्य पूर्वतयारीको कार्ययोजना देहाय बमोजिम हुने गरी तर्जुमा गरिएको छः

५.१.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै प्रायः सबै प्रकोपका लागि गर्नुपर्ने समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	विपद् व्यवस्थापन योजना अद्यावधिक गर्ने	प्रत्येक वर्ष असोज सम्म	गाउँपालिका	प्रत्येक आर्थिक वर्षमा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
२.	विपद्को क्षति, नोक्सानी मूल्याङ्कनको लागि सर्वेक्षण टोली गठन र पुनर्गठन गर्ने र आवश्यकता बमोजिम सर्वेक्षणका लागि सहायक टोलीहरू गठन गर्ने र तालिम आयोजना गर्ने	प्रत्येक वर्ष मनसुन शुरु हुनु पूर्व	गाउँपालिका र हरेक वडामा	गाउँपालिकामा एक र हरेक वडामा एक एक वटा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति
३.	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा, क्षति लेखाजोखा गर्न विस्तृत घरधुरी सर्वेक्षण फाराम तयार गर्ने	प्रत्येक वर्ष कार्तिक सम्म	गाउँपालिका	३०० प्रति	सामाजिक विकास शाखा

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
४.	राहत वितरणका लागि सिफारिस फाराम लगायतका कागजात तयारी तथा अद्यावधिक गर्ने	प्रत्येक वर्ष मंसिर सम्म	गाउँपालिका	३०० प्रति	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा
५.	प्रकोपको प्रकृति अनुसार खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने	प्रत्येक वर्ष कार्तिक सम्म	वडा तहमा	हरेक वडामा एक	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा,वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र
६.	खोज तथा उद्धारका लागि गठित टोलीको निमित्त तालिम आयोजना गर्ने र परिचालन हुने प्रक्रिया निर्धारण गर्ने	प्रत्येक वर्ष पौष सम्म	वडा तहमा	हरेक वडामा एक	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, सूरक्षा निकाय, विषयक्षेत्र
७.	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत र व्यवस्थापन गर्ने	निरन्तर	निरन्तर	हरेक वडामा कम्तिमा एक सेट	गाउँपालिका, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा
८.	खोज तथा उद्धारका लागि प्रयोग गर्न सकिने सवारी साधनहरू र एम्बुलेन्सहरूको सूची र सम्पर्क व्यक्तिको विवरण तयार गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिका	२ वटा एम्वुलेन्स	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, स्वास्थ शाखा
९.	बाढी/नदी कटान, पहिरो, भूकम्पबाट बच्न र बचाउन सुरक्षित स्थानको पहिचान गरी अध्यावधिक सूची तयार गर्ने	निरन्तर	वडा अनुसार	आवश्यकता अनुसार हरेक वडामा	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा
१०.	आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग गर्ने स्थलहरूको सूची स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित गर्ने	तत्काल सुरु गरी निरन्तर	तोकिएको मापदण्ड अनुसार	प्रत्येक वडामा	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
११.	आपत्कालीन अवस्थामा आश्रय स्थलका रुपमा प्रयोग गर्ने स्थानको लागि चाहिने भौतिक पूर्वाधार र सेवाहरू निर्माण, बिस्तार गर्ने	तत्काल सुरु गरी निरन्तर	तोकिएको मापदण्ड अनुसार	प्रत्येक वडामा	पूर्वाधार विकास शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र
१२.	प्रकोपबाट समुदायलाई बचाउन आपत्कालीन आश्रय भवनहरू निर्माण गर्ने	आवश्यक्ता अनुसार	हरेक वडामा जोखिममा रहेको समुदाय नजिक	५ वटा	पूर्वाधार विकास शाखा र सम्बन्धित वडा
१३.	बाढी/नदी कटान, पहिरो, हावाहुरी, भूकम्प, चट्याङ, आगलागी आदि प्रकोपहरूबाट समुदायमा पर्नसक्ने असर र सोबाट बच्ने उपायहरूका बारेमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	निरन्त	गाउँपालिकामा सञ्चालित एफ.एम, पत्रपत्रिका, माईकिङ् आदि	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै कम्तिमा २ पटक	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय
१४.	मानिसको ज्यान लिनसक्ने जङ्गली जनावरहरू बस्तीमा प्रवेश गरेमा सम्बन्धित समुदायलाई शिघ्र सूचना दिने प्रणालीको विकास गर्ने	निरन्तर	वडास्तर वा सम्भव भएसम्म वस्तीस्तर	हरेक वडामा एक	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय, समुदाय, विषयक्षेत्र
१५.	खोज तथा उद्धारलाई प्रभावकारी बनाउन प्रकोपमा आधारित कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने/गराउने	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	गाउँपालिका तथा वडामा	प्रमुख प्रकोपको लागि वर्षमा कम्तिमा एक एक पटक	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

५.१.२ खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै प्रायः सबै प्रकोपका लागि गर्नुपर्ने खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	विपद्को अवस्थामा खाद्यान्न खरिद तथा आपूर्तिका लागि सम्भाव्य उद्योगहरू पहिचान गर्ने साथै सहयोग लिन सकिने कार्यालय, संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार वर्षको १ वा २ पटक	कृषि शाखा, विषयक्षेत्र
२.	विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने जनसङ्ख्याको आधारमा खाद्य सामग्री (चामल, दाल, तेल, नुन आदि) भण्डारण गर्ने	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	पालिकास्तर	वर्षको २ पटक	कृषि शाखा, विषयक्षेत्र
३.	तयारी खानेकुराका लागि तत्काल खरिद गर्न सकिने गरी पसलहरू पहिचान गर्ने वा अनुवन्ध करार गर्ने	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	पालिकास्तर	कम्तिमा २ वटा ठूला पसल वा उद्योग	कृषि शाखा, वडा कार्यालय
४.	विपद्को समयमा खाद्य सामग्री वितरण गर्ने तौरतरिका/प्रक्रिया बारे विषयक्षेत्रका सदस्यहरू बीच छलफल तथा कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	वडास्तर	मुख्य प्रकोपको सम्भावित समय भन्दा पहिले कम्तिमा १ पटक	कृषि शाखा, विषयक्षेत्र

५.१.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै प्रायः सबै प्रकोपका लागि गर्नु पर्ने स्वास्थ्य तथा पोषण विषयक्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	विपद् पश्चात तत्काल देखा पर्ने स्वास्थ्य समस्या समाधानका लागि चाहिने औषधीहरू भण्डारण गर्ने	हरेक महिना, औषधिको गुण अनुसार	पालिकास्तर	२००० जनाको लागि	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
२.	द्रुत्त प्रतिकार्य टोली (Rapid Response Team-RRT) गठन	स्वास्थ्य क्षेत्रको	पालिकास्तर	वर्षमा १ पटक	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
	गर्ने, क्षमता विकास र कार्यसूची तयार गर्ने	प्रोटोकल अनुसार			
३.	प्रतिकार्यका लागि आवश्यक दक्ष मानव संशाधनको सूची तयार/अद्यावधिक गर्ने	वडा संख्या र जनसंख्या अनुसार	पालिकास्तर	पालिकास्तरः २५ जना वडास्तरः ५ जना	स्वास्थ्य शाखा,
४.	स्वास्थ्य सम्बन्धी शिक्षण सामग्रीको व्यवस्था तथा स्वास्थ्य शिक्षाको लागि स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गर्ने	नियमित	वडास्तर	हरेक वडामा १ पटक	स्वास्थ्य शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र
५.	कोभिड-१९ महाव्याधी लगायत महामारी रोकथाम, नियन्त्रण र परीक्षण तथा उपचार सम्बन्धी जनचेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	नियमित	जोखिम युक्त वस्तिहरुमा	वर्षमा कम्तिमा ३ पटक	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र

५.१.४ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै सबै प्रकोपका लागि गर्नु पर्ने खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता विषयक्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	विपद्को समयमा खानेपानी शुद्धिकरणको लागि आवश्यक पर्ने क्लोरीन, पियुष जस्ता औषधिको उचित भण्डारण गर्ने।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	पालिकास्तर	वर्षमा कम्तिमा १ पटक	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा, विषयक्षेत्र
२.	सरसफाईका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री तथा उपकरणहरू उपयुक्त ठाउँमा भण्डारण गर्ने।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	पालिकास्तर	वर्षमा कम्तिमा १ पटक	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा, विषयक्षेत्र
३.	खानेपानी ओसार्ने, जम्मा गर्ने र वितरण गर्ने साधनहरू मर्मत सम्भार गरी चालु अवस्थामा राख्ने।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	पालिकास्तर	वर्षमा कम्तिमा १ पटक	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा, विषयक्षेत्र

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
४.	आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग गर्न सकिने खानेपानीको श्रोतहरू पहिचान र संरक्षण गर्ने	निरन्तर	वडा तथा समुदायस्तरमा	हरेक प्रभावित वडाहरु	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा, पूर्वाधार विकास शाखा, वडा कार्यलय तथा स्थानीय समुदाय

५.१.५ आपत्कालीन आश्रय र गैर–खाद्य सामग्री क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै प्रायः सबै प्रकोपका लागि गर्नु पर्ने आपत्कालिन आश्रयस्थल र गैरखाद्य सामग्री विषयक्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	विपद् प्रभावितहरूको लागि अस्थायी आश्रय वा बासको व्यवस्था गर्न आवश्यक सरसामान तथा औजारहरूको बन्दोबस्ती गर्ने।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	सबै वडामा	वडाको कुल जनसंख्याको कम्तिमा २० प्रतिशत जनसंख्यालाई पुग्ने	शहरी विकास तथा भवन निर्माण कार्यालयको सहयोगमा पूर्वाधार विकास शाखा, ने.र.सो.
२.	सम्भावित आपत्कालीन अवस्था आईपरेमा तुरून्त खरिद गर्न सकिने गरी अनुबन्ध करार गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	थोक विक्रेता/ खुद्रा विक्रेता/ सहकारी/ ठूला कृषक	१५० परिवारका लागि	गाउँपालिका, कृषि शाखा, ने.र.सो.
३.	अस्थायी आश्रय स्थल बनाउन सुविधायुक्त खुला क्षेत्रको व्यवस्थापन र संरक्षण गर्ने।	निरन्तर	सबै वडामा	वडाको कुल जनसंख्याको कम्तिमा २० प्रतिशत जनसंख्यालाई पुग्ने	पूर्वाधार विकास शाखा र वडा कार्यालय
४.	गैर-खाद्य सामग्री सेटहरू भण्डारण गर्ने।	निरन्तर	पालिकास्तर, गोदाम घरहरु (Warehouse)	कम्तिमा ८० परिवारका लागि	गाउँपालिका, वडा कार्यायल ने.र.सो., विषयक्षेत्र

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
५.	विपद् प्रभावित स्थान वा खुल्ला क्षेत्रमा शिविर सञ्चालन गर्ने स्थानमा सवारी साधनको प्रवन्ध गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	पालिकास्तर	आवश्यकता अनुसार	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, विषयक्षेत्र
६.	अस्थायी आश्रय वा बास निर्माणको लागि टोली गठन गर्ने र दक्षता अभिबृद्धिका लागि कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने	मनसुन सुरुहुनु भन्दा अगाडी	वडास्तर	हरेक वडामा	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र

५.१.६ संरक्षण तथा सूरक्षा क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै सबै प्रकोपका लागि गर्नुपर्ने संरक्षण तथा सूरक्षा विषयक्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र. सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकको संरक्षणका तरिकाहरू बारे जानकारी पुस्तिका तयार एवम् प्रकाशन गर्ने।	निरन्तर	पालिका स्तर	कम्तिमा ५०० प्रति	गाउँपालिका, महिला तथा बालबालिका शाखा
२.	विपद्को समयमा अत्यावश्यक सेवाका लागि चाहिने सामग्रीहरू (जस्तैः डिग्निटि किट) खरिद गरी भण्डारण गर्ने।	निरन्तर	पालिका का गोदाम घरहरू	यस्तो जनसंख्याको कम्तिमा २० प्रतिशतलाई पुग्ने	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
३.	उमेर, शारीरिक र अपाङ्गताको अवस्था अनुसार गरिनुपर्ने सेवा सहयोगका लागि प्रोटोकल तयार गरी लागू गर्ने।	तत्काल	पालिका स्तर	१ पटक	महिला तथा बालबालिका शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, विषयक्षेत्र
४.	विद्यालयका शिक्षक र महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई आधारभूत मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी तालीम दिने।	प्रत्येक वर्ष १ पटक	पालिका स्तर	हरेक विद्यालयबाट १ जना र हरेक वडाबाट २ जना महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका	शिक्षा र स्वास्थ्य शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, विषयक्षेत्र

क्र. सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
५.	विपद्को समयमा परिचालन हुने विषयक्षेत्रका सदस्यहरूलाई कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने/गराउने	निरन्तर	वडास्तरमा	मुख्य प्रकोपको सम्भावित समय अगाडी कम्तिमा १ पटक	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, अन्य सरोकारवाला

५.१.७ आपत्कालीन शिक्षा विषयक्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै सबै प्रकोपका लागि गर्नु पर्ने आपतकालिन शिक्षा विषयक्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी सम्वन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	पहिरो, कटान, बाढी, हावाहुरीले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गर्ने र संभावित क्षतिको आंकलन गर्ने।	वर्षको १ पटक	वडास्तरमा	सबै वडाका विद्यालय	शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय
२.	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने।	निरन्तर	पालिकास्तर	५ वटा विद्यालयको लागि	शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय
३.	सम्भावित विपद्बाट सुरक्षित हुने उपाय बारे विद्यालयहरूमा चेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने र एफ.एम. रेडियोबाट सन्देशमूलक कार्यक्रम प्रशारण गर्ने।	निरन्तर	पालिकास्तर, विद्यालयस्तर	विद्यालयहरु र एफ.एम.बाट कम्तिमा १५ दिन (प्रकोपमा केन्द्रित भई)	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय

५.१.८ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै सबै प्रकोपका लागि गर्नु पर्ने शीघ्र पुनर्लाभ विषयक्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान,	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	सुरक्षित स्थानमा आपत्कालीन प्रयोजनको लागि खानेपानी ट्याङ्की, शौचालय र हातेपम्प व्यवस्था गर्ने।	निरन्तर	वडास्तरमा	सबै वडाहरूमा	पूर्वाधार विकास शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान,	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
२.	विपद्बाट अत्यावश्यक सेवाहरू (जस्तैः सडक, खानेपानी, विजुली आदि) अवरूद्ध भएमा उक्त सेवा सुचारू गर्न तत्काल प्राविधिक टोली परिचालन गर्ने।	निरन्तर	पालिकास्तर, वडास्तरमा	पालिकास्तरमा एक र वडास्तरमा एक	पूर्वाधार विकास शाखा, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा र विषयक्षेत्र
३.	सम्भावित विपद्बाट आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा पर्ने क्षतिको शिघ्र मूल्याङ्कनको लागि टोली गठन गरी प्रशिक्षण दिने।	प्रत्येक वर्ष एक पटक	पालिकास्तर	एक पटक	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, ने.र.सो.
४.	सम्भावित विपद्बाट कृषि, पशु, रोजगारी, सेवा, उद्योग, पर्यटन, व्यवपार लगायतका क्षेत्रमा पर्न सक्ने असरहरु न्यूनीकरण गर्ने क्रियाकलाप तय गरी कार्यन्वयन गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काल	पालिकास्तर	प्रभावित समूदायमा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, उद्योग वाणिज्य संघ

५.२ पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी योजनामा सही पूर्वानुमान र उपलब्ध समयको आधारमा पूर्वतयारीका कार्यहरू निर्धारण गर्नु पर्दछ। यसमा सामान्य सतर्क रहने देखि जोखिमयुक्त ठाउँमा रहेका समुदाय र स्थानान्तरण गर्न मिल्ने धन सम्पत्ति अस्थायी रुपमा सुरक्षित ठाउँमा सार्ने सम्मका क्रियाकलाप हुन सक्छन्। यस्तो योजना प्रकोपको प्रकृति, समय र संभावित प्रभावक्षेत्रको भरपर्दो आधिकारिक पूर्वसूचनाको आधारमा तय गरिनु पर्दछ। प्रकोप आउने समय सीमा नजिक हुन थालेपछि वा प्रकोपको पूर्वानुमान प्राप्त भएपछि गरिने क्रियाकलापहरूको योजना देहाय बमोजिम तर्जुमा गरिएको छः

५.२.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

प्रकोपको पूर्वानुमान प्राप्त भएपछि समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको गर्नुपर्ने पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना सम्बन्धी कार्यहरु देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	वर्षा र आँधी/हावाहुरीको पूर्वानुमान सम्बन्धी जानकारी जल तथा मौसम विज्ञान विभाग (सिधै वा वेभपेज मार्फत), प्रदेश र जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रबाट आदानदप्रदान गर्ने।	माघ देखि असोज सम्म	पालिकास्तर	दिनमा कम्तिमा १ पटक	स्थानीय आपत्कालित कार्यसञ्चालन केन्द्र/ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा
२.	बाढी/नदी कटान, पहिरो, हावाहुरी र खराब मौसमको सूचना प्राप्त हुनासाथपालिकावासी/समुदायलाई सतर्कता अपनाउन सूचना सम्प्रेषण गर्ने।	पूर्वानुमान प्राप्त भए लगत्तै	पालिका केन्द्रबाट समुदायसम्म पहुँच हुनेगरी	पूर्वानुमानको खवर पश्चात दिनमा कम्तिमा ३ पटक	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय
३.	विपद् बाट हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयक्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन आग्रह गर्ने।	पूर्वानुमान प्राप्त भए लगत्तै	पालिकास्तर	सूचना प्राप्त भएपछि कम्तिमा एक पटक र आवश्यकता अनुसार थप	स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा
४.	पूर्वानुमान अनुसार वडास्तरीय समितिलाई जानकारी गराई विपद् सम्मुख समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सार्ने व्यवस्था मिलाउने।	पूर्वानुमान प्राप्त भए पश्चात लगत्तै	पालिकास्तर	जोखिममा रहेका सबै समुदाय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र
५.	खोज तथा उद्धार टोली र क्षतिको विवरण सङ्कलन टोलीलाई तयारी अवस्थामा राख्ने।	पूर्वानुमान प्राप्त भए पश्चात लगत्तै	पालिकास्तर	वडास्तरमा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र, वडा कार्यालय

५.२.२ खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

प्रकोप आउने समय सीमा नजिक हुन थालेपछि वा प्रकोपको पूर्वानुमान प्राप्त भएपछि गर्नुपर्ने खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना सम्बन्धी कार्यहरु देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	खाद्य तथा कृषि विषयक्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तरमा	सूचना प्राप्त भएपछि एक पटक र आवश्यकता अनुसार थप	कृषि शाखा, विषयक्षेत्र
२.	भण्डारण गरिएको खाद्य सामग्रीहरूको अवस्था निरिक्षण गरी अद्यावधिक गर्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तरमा	सूचना प्राप्त भएपछि एक पटक	कृषि शाखा
३.	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा खाद्य सामग्रीहरू ढुवानीका लागि आवश्यक सवारी साधन तयारी अवस्थामा राख्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तरमा	सूचना प्राप्त भएपछि आवश्यकता अनुसार	कृषि शाखा, विषयक्षेत्र

५.२.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

प्रकोपको पूर्वानुमान प्राप्त भएपछि गर्नुपर्ने स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना सम्बन्धी कार्यहरु देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयक्षेत्रको समन्वय बैठक बस्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात तत्काल	पालिकास्तर	सूचना प्राप्त भएपछि १ पटक र आवश्यकता अनुसार थप	स्वास्थ्य शाखा र विषयक्षेत्र
२	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने औषधी तथा उपकरण निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तर	सम्भावित प्रकोपको प्रकृति अनुसार	स्वास्थ्य शाखा र विषयक्षेत्र
३	प्राथमिक उपचार र स्वास्थ्य सेवाको लागि आवश्यक जनशक्ति र सवारी साधन तयारी अवस्थामा राख्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तर	सम्भावित प्रकोपको प्रकृति अनुसार	स्वास्थ्य शाखा र विषयक्षेत्र

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
४	कोभिड-१९ लगायतका महामारीबाट सुरक्षित रहन र सतर्कता अपनाउने उपाय बारे स्थानीय टेलिभिजन, एफ.एम. रेडियो र सामाजिक सञ्जाल लगायतका माध्यमबाट प्रसारण र जानकारी प्रवाह गर्ने।	पूर्वानूमानको जानकारी प्रश्चात	वडा र समुदाय स्तरमा	प्रकोपको आधारमा निरन्तर गर्ने	गाउँपालिका, स्वास्थ्य शाखा, सूचना तथा प्रविधि शाखा र विषयक्षेत्र

५.२.४ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

प्रकोपको पूर्वानुमान प्राप्त भएपछि गर्नुपर्ने खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता क्षेत्रको पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना सम्बन्धी कार्यहरु देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयक्षेत्रको समन्वय बैठक बस्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तर	सूचना प्राप्त भएपछि १ पटक र आवश्यकता अनुसार	सामाजिक विकास शाखा र विषयक्षेत्र
२	खानेपानी शुद्धिकरणका लागि क्लोरिन, पियुष जस्ता औषधि तथा प्रविधिको निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तर	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा र विषयक्षेत्र
३	सरसफाईका लागि परिचालन हुनु पर्ने जनशक्ति, सवारी साधन र उपकरणहरू तयारी अवस्थामा राख्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तर	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	सामाजिक विकास शाखा, विषयक्षेत्र

५.२.५ आपत्कालीन आश्रय र गैर–खाद्य सामग्री क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

प्रकोपको पूर्वानुमान प्राप्त भएपछि गर्नुपर्ने आपतकालिन आश्रय र गैर खाद्य सामागी क्षेत्रको पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना सम्बन्धी कार्यहरु देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	आपतकालिन आश्रय र गैर-खाद्य सामग्री विषयक्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तरमा	सूचना प्राप्त भएपछि १ पटक र आवश्यकता अनुसार	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र विषयक्षेत्र
२.	आपत्कालीन आश्रय स्थलको निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने।	तत्कालै	वडास्तर	सम्भावित प्रकोप अनुसार	गाउँपालिका, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, वडास्तरीय समिति र विषयक्षेत्र
३.	अस्थायी आश्रय वा आवास निर्माणका लागि आवश्यक जनशक्ति, सामग्री तथा औजारहरू निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तरमा	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, र विषयक्षेत्र
४.	सामग्री तथा औजारहरू ढुवानीको लागि आवश्यक सवारी साधन तयारी अवस्थामा राख्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तरमा	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र विषयक्षेत्र

५.२.६ संरक्षण तथा सूरक्षा क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

प्रकोपको पूर्वानुमान प्राप्त भएपछि गर्नुपर्ने संरक्षण र सूरक्षा क्षेत्रको पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना सम्बन्धी कार्यहरु देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	संरक्षण तथा सूरक्षा विषयक्षेत्रको समन्वय बैठक बस्ने।	पूर्वानुमान को जानकारी पश्चात	पालिकास्त रमा	सूचना प्राप्त भएपछि १ पटक र आवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
२.	विपद्जन्य घटनाबाट प्रभावितलाई परामर्श सेवा	पूर्वानुमान को	पालिकास्त र, वडास्तर	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	स्वास्थ्या शाखा, शिक्षा

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
	दिन परामर्श टोली तयारी अवस्थामा राख्ने।	जानकारी पश्चात			शाखा, विषयक्षेत्र
३.	विपद् प्रभावित क्षेत्र वा शिविर सञ्चालन भएको स्थानमा आवश्यक पर्नेडिग्निटी किट लगायतका सरसामानहरूको निरिक्षण गरी तैयारी अवस्थामा राख्ने।	पूर्वानुमान को जानकारी पश्चात	पालिकास्तरमा	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र

५.२.७ आपत्कालीन शिक्षा क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

प्रकोपको पूर्वानुमान प्राप्त भएपछि गर्नुपर्ने आपकालिन शिक्षा क्षेत्रको पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना सम्बन्धी कार्यहरु देहायअनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	आपत्कालीन शिक्षा विषयक्षेत्रको समन्वय बैठक बस्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तरमा	सूचना प्राप्त भएपछि १ पटक र आवश्यकता अनुसार	शिक्षा शाखा र विषयक्षेत्र
२.	प्रभावित हुन सक्ने विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने।	समन्वयात्मक बैठक पश्चात	विद्यालयस्तरमा	सम्भावित प्रकोप अनुसार	शिक्षा शाखा
३.	विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सूरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने।	तत्काल	विद्यालयस्तरमा	सम्भावित प्रकोपको सिजन अनुसार	शिक्षा शाखा तथा सम्बन्धित विद्यालय
४.	विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने।	तत्काल	पालिकास्तरमा	सम्भावित प्रकोप अनुसार	शिक्षा शाखा तथा सम्बन्धित विद्यालय, विषयक्षेत्र

५.२.८ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

प्रकोपको पूर्वानुमान प्राप्त भएपछि गर्नुपर्ने शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना सम्बन्धी कार्यहरु देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	शिघ्र पुनर्लाभ विषयक्षेत्रको समन्वय बैठक बस्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तर	सूचना प्राप्त भएपछि एक पटक र आवश्यकता अनुसार	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, पूर्वाधार विकास शाखा, विषयक्षेत्र
२.	अत्यावश्यक सेवा सुचारू गर्नका लागि आवश्यक जनशक्ति, भण्डारण गरिएका सामग्री तथा उपकरणहरू निरिक्षण गरी र तयारी अवस्थामा राख्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तर	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	पूर्वाधार विकास शाखा, सामाजिक विकास शाखा, विषयक्षेत्र
३.	सर्वेक्षण टोलीमा समावेश हुने व्यक्तिलाई तयारी अवस्थामा रहन अनुरोध गर्ने।	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	पालिकास्तर	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, विषयक्षेत्र

५.३ आपत्कालीन प्रतिकार्य (कार्यविधि) योजना

यस अन्तर्गत खोज, उद्धार र स्थानान्तरण तथा विपद् पश्चात् परिस्थिति सामान्य नहुन्जेल सम्म गर्नुपर्ने प्रतिकार्य र शिघ्र पुर्नलाभका कार्यहरू पर्दछन्। यसमा विपद्को समय र विपद् पश्चात् तुरुन्तै चाल्नुपर्ने खोज, उद्धार, उपचार एवम् जोखिम क्षेत्रबाट प्रभावितहरूलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण र राहत वितरणका क्रियाकलापहरू समावेश गरिएका छन्। विपद् प्रतिकार्यका लागि गठित विषयक्षेत्रहरू परिचालन गर्न तपशिल बमोजिमका क्रियाकलापहरू तर्जुमा गरिएको छः

५.३.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

विपद्\प्रतिकार्य गर्न समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको आपत्कालीन प्रतिकार्य सम्बन्धी योजनाहरु देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	विपद्जन्य घटना घटेमा वा घट्ने यकिन भएमा विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बस्ने।	तत्काल	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सम्पूर्ण विषयक्षेत्र

क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
२.	विपद्ले प्रभाव पारेको तथा जोखिममा रहेका व्यक्ति तथा समुदाय र महत्वपूर्ण सम्पत्ति सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्न सूरक्षा निकाय र खोज तथा उद्धार टोली/कार्यदल परिचालन गर्ने।	तत्काल	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडास्तरीय समिति
३.	विपद्मा परी घाईते भएकालाई उद्धार गर्ने र हराई रहेका व्यक्तिहरूको तथ्याङ्क तयार गरी खोजी गर्ने।	तत्काल	सूरक्षा निकाय, खोज तथा उद्धार टोली र स्वयंसेवक
४.	तत्कालै घटनाको अवलोकन, निरिक्षण गर्ने र प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाको प्रतिवेदन तयार गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष पेश गर्ने।	विपद् पश्चात ७२ घण्टा भित्र	सर्वेक्षण टोली
५.	विपद्बाट मृत्यु भएमा सोको तथ्याङ्क र लगत तयार गरी सनाखत गर्ने व्यवस्था मिलाउने र शव हस्तान्तरण/व्यवस्थापन गर्ने।	विपद्को समयमा	सूरक्षा निकाय, उद्धार टोली, ने.र.सो., स्वयम् सेवक
६.	पीडित समुदायलाई थप जोखिमबाट बचाउन र सहयोग पुऱ्याउन अन्य विषयक्षेत्र र सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गर्ने।	विपद् पश्चात	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, विषयक्षेत्र
७.	बहुक्षेत्रगत सर्वेक्षण गरी क्षति, प्रभावित अवस्था र तत्काल गर्नुपर्ने कार्यहरू समेटी सुझाव सहितको विषयक्षेत्र केन्द्रित प्रतिवेदन (प्रारम्भिक द्रुत्त लेखाजोखा) स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा प्रस्तुत गर्ने।	विपद् पश्चात ७ दिन भित्र	सर्वेक्षण टोली, सम्बन्धित शाखा, ने.र.सो., वडास्तरीय समिति, विषयक्षेत्र
८.	समीक्षा तथा योजना तर्जुमा बैठक बस्ने र तर्जुमा गरिएको योजना कार्यान्वयन गर्ने/गराउने।	आवश्यकता अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सम्बन्धित शाखा तथा विषयक्षेत्र
९.	विस्थापित भई शिविरमा बसेका, छरछिमेक वा आफन्तको घरमा आश्रय लिएका, घरगोठ पूर्ण रूपमा नष्ट भएका, आफन्त गुमाएका, घाइते भएकाहरूलाई स्वीकृत मापदण्ड बमोजिम राहत रकम उपलब्ध गराउने।	विपद् पश्चात तत्काल	गाउँपालिका, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडास्तरीय समिति, वडा कार्यालय
१०.	विपद्को सङ्कटकाल घोषणा गर्नु पर्ने अवस्था भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष सिफारिश गर्ने।	विपद् पश्चात	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

५.३.२ खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

प्रकोपबाट सिर्जित विपद्मा प्रतिकार्य गर्न खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको आपत्कालीन प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	सर्वेक्षण टोलीमा प्रतिनिधि पठाई क्षति सर्वेक्षण तथा आवश्यकता पहिचानमा सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काल	कृषि शाखा र विषयक्षेत्रका सदस्यहरु
२.	विपद्बाट प्रभावित भएकाहरूलाई खाद्यान्न वितरण गर्ने।	विपद्को पहिलो दिन	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय
३.	सर्वेक्षण टोलीको सिफारिसको आधारमा आवश्यक खाद्य सामग्रीको व्यवस्था गरी निर्धारित मापदण्ड बमोजिम वितरण गर्ने।	दोस्रो दिन देखि निरन्तर	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, कृषि शाखा, वडास्तरीय समिति
४.	भण्डारण गरिएको खाद्य सामग्री अपुग हुने देखिएमा तत्काल खरिद गरी आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउने।	आवश्यकता अनुसार	गाउँपालिका, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, विषयक्षेत्र
५.	प्रतिकार्यका लागि गाउँपालिकाको क्षमताले नभ्याउने भएमाथप सहयोगका लागि जिल्ला तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिमा थप सहयोग उपलब्ध गराउन अनुरोध गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	गाउँपालिका अध्यक्ष वा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
६.	थप खाद्य सामग्री आवश्यक भएमास्थानीय तहमा क्रियाशील मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न निकायहरूसँग समन्वय तथा अनुरोध गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, विषयक्षेत्र
७.	खाद्य सामग्री वितरणमा आईपरेका समस्या तथा चुनौतीहरूको विषयमा विषयक्षेत्रको समिक्षा बैठक गर्ने र निष्कर्ष सहितको प्रतिवेदनस्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्ने।	प्रतिकार्यको आधारमा कम्तिमा एक पटक	कृषि शाखा, विषयक्षेत्र

५.३.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

विपद् प्रतिकार्यको सन्दर्भमा स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको आपतकालिन प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	सर्वेक्षण टोलीमा प्रतिनिधि पठाई क्षति सर्वेक्षण तथा आवश्यकता पहिचान कार्यमा सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र

क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
२.	विपद्को घटनामा घाईते भएकाहरूको प्राथमिक उपचार गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
३.	स्थानीय स्तरमा उपचार हुन नसक्ने घाईते तथा विरामीलाई नजिककोस्वास्थ्य केन्द्र वा अस्पताल लैजान व्यवस्था मिलाउने।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
४.	महामारी रोकथाम र व्यक्तिगत सरसफाई कायम राख्न स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, शिक्षा शाखा, विद्यालय, विषयक्षेत्र
५.	विपद् प्रभावित स्थानमा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
६.	गर्भवती महिला, सुत्केरी, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने तथा पोषणयुक्त खानेकुरा वितरणको व्यवस्था मिलाउन खाद्य तथा पोषण क्षेत्रलाई सिफारिस गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
७.	औषधी, सूरक्षाका सामग्री (पिपिइ सेट, सर्जिकल मास्क, स्यानीटाइजर, साबुन) तथा उपकरण (थर्मल गन,भेन्टिलेटर,फ्रिज, टेष्टिङ्किट) लगायतका सामग्रीहरु पहिचान गरी सोको व्यवस्था गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	गाउँपालिका,स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र

५.३.४ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

विपद् प्रतिकार्य गर्न खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको आपत्कालीन प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	सर्वेक्षण टोलीमा प्रतिनिधि पठाई क्षति सर्वेक्षण तथा आवश्यकता पहिचान कार्यमा सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात तत्कालै	सामाजिक विकास शाखा
२.	विपद् प्रभावित क्षेत्र वा शिविर सञ्चालन भएको स्थानमा शुद्ध खानेपानीको प्रवन्ध गर्ने।	विपद् पश्चात तत्कालै	खानेपानी एकाई, विषयक्षेत्र
३.	विपद्का कारण सिर्जित फोहोर व्यवस्थापनको कार्य गर्ने।	विपद् पश्चात तत्कालै	सरसफाई एकाई, विषयक्षेत्र
४.	पियुस, क्लोरीन जस्ता खानेपानी शुद्धिकरणका औषधी तथा व्यक्तिगत सरसफाईका लागि हाईजिन किट वितरण गर्ने र सरसफाई तथा स्वच्छता कायम गर्न चेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने	विपद् पश्चात तत्कालै	खानेपानी र सरसफाई एकाई, शिक्षा शाखा, विषयक्षेत्र, ने.र.सो.

क्र.सं.	विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
५.	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको विपद् प्रतिकार्यको समीक्षा गरी प्रतिवेदन गर्ने।	विपद् पश्चात तत्कालै	सामाजिक विकास शाखा, विषयक्षेत्र

५.३.५ आपत्कालीन आश्रय र गैर–खाद्य सामग्री क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

विपद् प्रतिकार्य गर्न आपतकालिन आश्रय र गैर खाद्य सामग्री क्षेत्रको आपतकालिन प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	सर्वेक्षण टोलीमा प्रतिनिधि पठाई क्षति सर्वेक्षण तथा आवश्यकता पहिचान कार्यमा सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काल	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, विषयक्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
२.	पहिचान भएको सुरक्षित स्थानमा आश्रय वा वासको लागि अस्थायीसंरचना निर्माण गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काल	पूर्वाधार विकास शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
३.	आवश्यक गैरखाद्य सामग्रीको वितरण गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
५.	आपत्कालीन आश्रय र गैर खाद्य सामग्री क्षेत्रको विपद् प्रतिकार्यको समीक्षा गरी प्रतिवेदन गर्ने।	निरन्तर	विषयक्षेत्रका समूह सदस्यहरू

५.३.६ संरक्षण तथा सूरक्षा क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

विपद् प्रतिकार्य गर्न संरक्षण तथा सूरक्षा क्षेत्रको आपत्कालीन प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	सर्वेक्षण टोलीमा प्रतिनिधि पठाई क्षति सर्वेक्षण तथा आवश्यकता पहिचान कार्यमा सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात् तत्कालै	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
२.	पहिचान भएका आवश्यकता बमोजिम गर्भवती महिला, सुत्केरी, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकलाई सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात् तत्कालै र अवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
३.	गर्भवती महिला, सुत्केरी, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको दैनिक सूची तयार गरी सामग्री जुटाउने र वितरण गर्ने।	अवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र

क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
४.	विशिष्ट आवश्यकता अनुसारका सामग्री जस्तैः डिग्निटी किट वितरण गर्ने।	विपद् पश्चात् सकेसम्म छिटो र आवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
५.	विपद्को घटनाबाट मानसिक रूपमा प्रभावित व्यक्ति र परिवारका सदस्य गुमाएका व्यक्तिहरूलाई परिस्थितीको आंकलन गरी मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने।	विपद् पश्चात् सकेसम्म छिटो र आवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा, स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
६.	संरक्षण तथा सूरक्षा क्षेत्रको विपद् प्रतिकार्यको समीक्षा गरी प्रतिवेदन गर्ने।	प्रतिकार्यको कार्य सम्पन्न भएपछि	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र

५.३.७ आपत्कालीन शिक्षा क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

विपद् प्रतिकार्य गर्न आपतकालिन शिक्षा क्षेत्रको आपतकालिन प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१.	सर्वेक्षण टोलीमा प्रतिनिधि पठाई क्षति सर्वेक्षण तथा आवश्यकता पहिचान कार्यमा सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात	शिक्षा शाखा, विषयक्षेत्र
२.	प्रकोपबाट प्रभावित विद्यालयहरूको सूची तयार गरी सम्बन्धित विद्यालयका विद्यार्थीहरूले गुमाएका पठनपाठनका सामग्रीहरूको विवरण तयार गर्ने।	विपद् पश्चात तत्कालै	शिक्षा शाखा, विद्यालय, विषयक्षेत्र
३.	विद्यालय ३ (तीन) दिन भन्दा बढी बन्द हुने अवस्था भएमा आपत्कालीन शिक्षाका लागि प्रवन्ध मिलाउने	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा शाखा, विद्यालय, विषयक्षेत्र
४.	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक सरसामानको व्यवस्था गरी पठनपाठन सुचारू गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा शाखा, विद्यालय, विषयक्षेत्र
५.	शिक्षा क्षेत्रको विपद् प्रतिकार्यको समीक्षा गरी प्रतिवेदन गर्ने।	प्रतिकार्यको कार्य सम्पन्न भएपछि	शिक्षा शाखा, विषयक्षेत्र

५.३.८ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

विपद् प्रतिकार्य गर्न आपतकालिन शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको आपतकालिन प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छः

क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	सर्वेक्षण टोलीमा प्रतिनिधि पठाई क्षति सर्वेक्षण तथा आवश्यकता पहिचान कार्यमा सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात	पूर्वाधार विकास शाखा, विषयक्षेत्र
२	भौतिक संरचनाहरू नोक्सान भई सेवा अवरूद्ध भएको स्थान पहिचान गरी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने र तत्काल सुचारू गर्नुपर्ने सेवाहरूको प्राथमिकिकरण गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	पूर्वाधार विकास शाखा, विषयक्षेत्र
३	सार्वजनिक सेवा अवरूद्ध भएका भौतिक संरचनाहरूको मर्मत सम्भारका लागि टोली परिचालन गरी सेवा सूचारु गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	पूर्वाधार विकास शाखा, विषयक्षेत्र
४	विपद्बाट आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा परेको प्रभाव लेखाजोखा गरी शिघ्र पुनर्लाभका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	विपद् पश्चात तीन महिना भित्र	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, सामाजिक विकास शाखा, विषयक्षेत्र
५	शिघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको विपद् प्रतिकार्यको समीक्षा गरी प्रतिवेदन गर्ने।	प्रतिकार्यको कार्य सम्पन्न भएपछि	पूर्वाधार विकास शाखा, विषयक्षेत्र

परिच्छेद - छ
विपद् व्यवस्थापन योजनाको रणनीति तथा कार्यनीति

यस अध्यायमा वातावारणका विभिन्न तत्वहरूको व्यवस्थापनका लागि अपनाउनुपर्ने कार्ययोजना, उक्त कार्यसम्पन्न गर्ने जिम्मेवार निकाय र उक्त कार्ययोजनाको उद्देश्यको बारेमा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिकाः विपद व्यवस्थापन योजना

रणनीति	कार्यनीति	जिम्मेवार निकाय	उद्देश्य	कैफियत
६.११ खतरायुक्त क्षेत्रको नक्शांकन (Hazard mapping)	६.११.१ विज्ञहरूको मद्दतले सुनापति गाउँपालिकाको Hazard mapping गराई सबैभन्दा खतरायुक्त स्थानको नक्सांकन गरिनेछ ।	स्थानीय तह	उच्च जोखिमयुक्त क्षेत्र पहिचान गर्ने	
६.१२ विपद् व्यवस्थापन योजनाको निर्माण	६.१२.१ विपद् व्यवस्थापन योजनाको निर्माण गरिनेछ।	स्थानीय तह	विस्तृत अध्ययनको आधारमा ठाउँ विशेष योजना निर्माण गर्ने	योजनामा प्रकोपको pre-preparedness, response,र post-preparedness सम्बन्धी स्पष्ट उल्लेख गर्नुपर्ने
६.१३ वृक्षारोपण	६.१३.१ खोला/नदीको दुबै किनारमा र खतरामा भएको स्थानमा वृक्षारोपण गरी माटोलाई स्थिर बनाईनेछ ।	स्थानीय तह	भूःक्षय तथा नदी कटानको सम्भावना कम गर्न	
६.१४ जोखिमको पूर्व तयारी	६.१४.१ पूर्व सूचना प्रणालीको विकास/जडान गरिनेछ (यान्त्रिक विकास सँगसँगै व्यवस्थापन समिति र	स्थानीय तह	प्रकोपबाट हुने जोखिमको न्यूनीकरण गर्ने	अन्य पालिकाबाट समेत सुचना प्राप्त गर्ने तवरले

रणनीति	कार्यनीति	जिम्मेवार निकाय	उद्देश्य	कैफियत
	स्थानीय जनताबीचको संचार प्रणाली बलियो बनाउने) ।			प्रविधिको विकास गर्ने
	६.१४.२ प्रकोपको समयमा आवश्यक पर्ने सुरक्षा सामाग्रीहरूको पूर्व संकलन गरिनेछ ।	स्थानीय तह		
	६.१४.३ स्थानीयलाई प्रोकोपको समयमा कसरी सुरक्षित रहन सकिन्छ भन्ने बारेमा पूर्व क्षमता अभिवृद्धि तालिम प्रदान गरिनेछ ।	स्थानीय तह; सम्बन्धित क्षेत्र काम गर्ने निजी संस्था, NGO, INGO		
६.१५ दक्ष जनशक्तिको आवश्यकता	६.१५.१ प्रकोपसम्बन्धी काम गर्नको लागि स्थानीय तहमा प्रकोप विज्ञको नियुक्ति गरिनेछ ।	स्थानीय तह	प्राविधिक रुपमा प्रकोप व्यवस्थापन हुने	

सुनापति गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन योजनाको अनुमानित वार्षिक बजेट

तालिकाः सुनापति गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन योजनाको अनुमानित वार्षिक बजेट

रणनीति	कार्यनीति	कार्यक्रम	बजेट हजार मा (०००/-)					कैफियत
			पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	
विपद व्यवस्थापन								
६.११	६.११.१	पालिकाको Hazard mapping	५००	-	-	-	-	
६.१२	६.१२.१	विपद व्यवस्थापन योजनाको निर्माण	-	५००	-	-	-	
६.१४	६.१४.१	पूर्व सूचना प्रणालीको विकास/जडान	-	५००	-	१००	-	

रणनीति	कार्यनीति	कार्यक्रम	बजेट हजार मा (०००/-)					कैफियत
			पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	
	६.१४.२	प्रकोपको समयमा आवश्यक पर्ने सुरक्षा सामाग्रीहरूको पूर्व संकलन	२००	३००	३००	३५०	३५०	
	६.१४.३	स्थानीयलाई प्रकोपको समयमा कसरी सुरक्षित रहन सकिन्छ भन्ने बारेमा पूर्व क्षमता अभिवृद्धि तालिम प्रदान	१००	१००	१५०	१५०	२००	
६.१५	६.१५.१	स्थानीय तहमा प्रकोप विज्ञको नियुक्ति गर्नुपर्ने	५००	५००	५५०	६००	६५०	
			१३००	१९००	१०००	१२००	१२००	६६००

यसरी हेर्दा पाँच वर्षको लागि विपद् व्यवस्थापन गर्ने कार्यको लागि जम्मा १,३२,००,००० (१ करोड बत्तिस लाख) लाग्ने देखिन्छ। पहिरो नियन्त्रण, नदीमा कटान रोक्ने कार्य आदिको लागि पालिकले छुट्टै बजेटको विनियोजन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

बजेटको सम्भावित स्रोत

आगामी वर्षहरूमा वातावरण तथा विपद व्यवस्थापनका लागि विनियोजन गरिने आन्तरिक बजेटबाटै यस योजनाको कार्यान्वयन गर्न सकिने देखिएको छ। बजेट नपुगेको अवस्थामा वातावरण क्षेत्रमा कार्यरत विभिन्न निजि संस्था एवम् राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय दातृ निकायहरूसँग समन्वय गरेर कार्य अगाडि बढाउन सकिनेछ । विशेषगरी landfill site र waste water treatment plant निर्माणका लागि दातृ निकायको आवश्यकता पर्ने देखिन्छ ।

नतिजा सूचक

यस प्रतिवेदनमा प्रस्ताव गरिएको विपद् व्यवस्थापन योजनाका कार्यक्रमहरूको मुल्यांकनका लागि आवश्यक नतिजा सूचकहरू तालिका १६ मा सूचीबद्ध गरिएको छ ।

तालिकाः विपद् व्यवस्थापन योजनाका कार्यक्रमहरूको नतिजा सूचक

क्र.सं.	नतिजाको तह	नतिजा सूचक	इकाई	आधार वर्ष	अन्तिम वर्ष
	विपद व्यवस्थापन				
	असर	विपद व्यवस्थापन योजना निर्माण			
	असर	पूर्व सुचना प्रणालीको जडान	संख्या		२
	असर	विपदबाट बच्न अपनाउनुपर्ने क्रियाकलापसम्बन्धी प्रदान गरिएको तालिमको संख्या/उक्त तालिममा सहभागी जनसंख्या	प्रतिशत		>८० स्थानीयको सहभागिता
	असर	वृक्षारोपण गरिएको अनुपात	प्रतिशत		५० ले वृद्धि

६.१ स्रोत-साधनको वर्तमान अवस्था

बन्दोबस्तीका सामग्रीहरुको उपलब्धताको लेखाजोखा विषयक्षेत्रका आधारमा गरिएको छ। सुनापति गाउँपालिकामा विपद्जन्य घटनाहरुमा सम्बन्धित विषयक्षेत्र अन्तर्गत उपलब्ध श्रोत साधन तथा सामग्रीहरुको विद्यमान अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छः

विषयक्षेत्र	स्रोत, साधन/उपकरण	संख्या वा परिमाण	भण्डारण स्थल/स्थान
समग्र व्यवस्थापन/ सूचना खोज तथा उद्धार	दमकल (आवश्यक औजार सेट सहित)	-	गाउँपालिका
	एक्साभेटर (जेसिवि)	-	गाउँपालिका
	लाईफ ज्याकेट	-	गाउँपालिका, ने.र.सो.
	क्लाइम्विङ डोरी	-	गाउँपालिका
	सेफ्टि हेल्मेट	१३	गाउँपालिका
	रवर बोट	-	गाउँपालिका
	स्ट्रेचर	९	गाउँपालिका, ने.र.सो.
	मेगा ह्याण्ड माइक	-	गाउँपालिका, ने.र.सो.
	ईमर्जेन्सी टर्च लाईट	-	गाउँपालिका
	आगो निभाउने यन्त्र	११	गाउँपालिका, ने.र.सो.
	साईरन	-	गाउँपालिका, ने.र.सो., जिल्ला प्रशासन कार्यालय

विषयक्षेत्र	स्रोत, साधन/उपकरण	संख्या वा परिमाण	भण्डारण स्थल/स्थान
	रवरको पञ्जा	१२०	गाउँपालिका
	थ्रो व्याग	-	गाउँपालिका
	प्राथमिक उपचार किट	-	ने.र.सो.
खाद्यान्न तथा कृषि	किटनाशक विषादी	-	कृषि शाखा
	चामल	-	ने.र.सो.
	नुन, तेल प्याकेट	-	ने.र.सो.
स्वास्थ्य तथा पोषण	स्यानीटरी प्याड	१२००	गाउँपालिका
	इमेरजेन्सी किट	२०	गाउँपालिका
	ह्याण्डवास तथा साबुन	३००	गाउँपालिका
	पिपिई सेट/गाउन	८	गाउँपालिका
	सर्जिकल ग्लोब	८०	गाउँपालिका
	स्यानीटाईजर	२०० लि	गाउँपालिका
	क्लोरिन पाउडर	-	गाउँपालिका
	मेडिसिन	-	गाउँपालिका
	आर.एल. वोटल	३००	गाउँपालिका
	प्राथमिक उपचार बाकस/किट	७	गाउँपालिका
	एक्वा ट्याब	-	गाउँपालिका
	पि.ए.भाइल	-	गाउँपालिका
	पानी जाँच्ने किट	-	गाउँपालिका
	पाईप तथा फिटिङ्स	-	गाउँपालिका
	अस्थाई शौचालय किट	-	गाउँपालिका
आपतकालिन आश्रय तथा गैर खाद्य सामग्री क्वारेण्टाइन व्यवस्थापन	ईन्धनबाट चल्ने आरा/ह्याक्सा (Hacksaw)	११	गाउँपालिका
	खन्ती (सव्वल)	११	गाउँपालिका, ने.र.सो.
	गैंति र वेल्चा सेट	१२	गाउँपालिका
	एयर लिफ्ट ब्याग		जिल्ला प्रशासन कार्यालय
	त्रिपाल/टेन्ट	१५	गाउँपालिका
	भाँडाकुँडा सेट	-	गाउँपालिका
	जस्तापाता	-	गाउँपालिका

नोटः यस्ता सामग्रीहरुको विषयक्षेत्रबाट प्राप्त विवरण अनुसार अभिलेख अद्यावधिक गर्ने कार्य विपद् व्यवस्थापन शाखाले नियमित रुपमा गर्नेछ।

६.२ विपद् प्रतिकार्यका लागि जनशक्तिको उपलब्धता

सुनापति गाउँपालिकामा विपद्जन्य घटनामा सबै विषयक्षेत्रका सदस्यहरू र स्थानीय समुदायहरू प्रतिकार्यका लागि परिचालित हुनेछन्। यस बाहेक खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार, पूर्वसूचना कार्यदल र लेखाजोखा कार्यदल सम्बन्धी दक्ष व्यक्तिहरु तालिम पछि अग्रसर रहनेछन्। यसका साथै शव व्यवस्थापन सम्बन्धी विशिष्ट ज्ञान भएका व्यक्तिहरू सूरक्षा निकायहरुसँग रहेका छन्। विपद् प्रतिकार्यका लागि उपलब्ध जनशक्तिको अद्यावधिक विवरण विपद् व्यवस्थापन शाखाले नियमित रुपमा गर्नेछ । जनशक्ति सम्बन्धी विवरण हेरफेर भईरहन सक्ने हुँदा सबै विषयक्षेत्रले विपद् प्रतिकार्यका लागि विद्यमान जनशक्तिको तथ्याङ्क नियमित रुपमा अद्यावधिक गरी एकीकृत अभिलेख राख्ने प्रयोजनका लागि विपद् व्यवस्थापन शाखामा पठाउनु पर्नेछ।

६.३ बन्दोबस्ती सामग्रीको आंकलन

विपद्जन्य घटनाहरुमा प्रतिकार्यका लागि गैरखाद्य सामाग्रीहरु र सोको भण्डारण स्थल र मानवीय सहायता स्थलको लागि देहाय अनुसारको व्यवस्था गरिएको छः

६.३.१ गैर–खाद्य सामग्री भण्डारण स्थल

विपद्का घटनाहरुमा प्रतिकार्यका लागि गैह्र खाद्य सामग्रीहरुको गोदाम घर (भण्डारण स्थल) पालिकामा रहने गरि स्थापना गरिएको छ । भण्डारण स्थल सम्बन्धी विवरण देहायअनुसार रहेको छः

क्र.सं.	विवरण	स्थान	क्षमता	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्वर
१.	गोदाम घर	गा.पा. वडा नं. ३	२० टन	कर्ण बहादुर बि.क.	९८४४२८१७६१

६.३.२ मानवीय सहायता स्थल

रामेछाप विमानस्थल परिसरमा रहेको मानवीय सहायता स्थल यस सुनापति गाउँपालिकाको लागि विपद् प्रतिकार्यको निमित्त उपयोग गरिनेछ। साथै वडा स्तरमा रहेका गाभिएका विद्यालय भवन, आमा समुहका भवन, मन्दिरका धर्मशाला, गुम्बा, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्थाहरु यस पालिकामा प्रयाप्त रहेकोले मानविय सहायता स्थलको लागि समस्या नपर्ने देखिन्छ ।

वडा न.	खुल्ला स्थानको नाम	खुल्ला स्थानमा भएको संरचना
१	अर्चलेचौर, नांगेडाँडाँ र माने चौर	सामान्य ट्रस, सहितको भौतिक संरचना र चौतारा
२	पोखरी खेल मैदान, कैरुङ खेल मैदान	खुल्ला स्थान
३	हिलेचौर, खेल मैदान, सुनापति पिकनिक स्थल, नागसिवा खेल मैदान	हिलेचौरमा महिला भवन , पिकनिक स्थलमा ट्रस र खेल मैदान खुल्ला रहेको छ ।

वडा न.	खुल्ला स्थानको नाम	खुल्ला स्थानमा भएको संरचना
४	जोरधारा सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ क्षेत्र, वेथान स्वास्थ्य चौकी क्षेत्र र वडा कार्यालय आसपास	जोरधारा सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाइ क्षेत्रमा संचालनमा नरहेको विद्यालयको भवन प्रयोग योग्य छ ।
५	वडा कार्यालयको आसपास, नाककाटे पार्क, कटुञ्जे सहिद पार्क	सबै खुल्ला क्षेत्र

६.४ थप स्रोत साधनको आवश्यकता र अनुमानित लागत

माथि उल्लिखित विद्यमान स्रोत साधनका अतिरिक्त विपद् प्रतिकार्यका लागि विषयक्षेत्रहरूलाई आवश्यक पर्ने थप स्रोत, साधन र उपकरणको विवरण तथा सोको अनुमानित लागत देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छः

क्र.सं	बन्दोबस्तीको सामाग्रीको नाम	अ.मुल्य
१.	डोजर - एस्काभेटर	१.३ करोड
२.	सवारी साधन (टीपर, ट्रक, ट्र्याक्टर (इन्धन सहित)	१ करोड
३.	एम्बुलेन्स	३५ लाख
५.	बारुण यन्त्र	५० लाख
६.	शव बाहन	२५ लाख
७.	टेन्ट	२५ हजार
८.	स्लिपीङ व्याग	२ हजार
९.	ब्लाङ्केट	१.५ हजार
१०.	पोर्टेवल ट्वाईलेट	५ हजार
११.	ग्यालेन	१ सय
१२.	साबुन	२० रुपैया
१३.	दन्त मन्जन, ब्रस	१५० रुपैया
१४.	जुत्ता, चप्पल	६ सय
१५.	कीटनाशक औषधी	२ सय
१६.	क्यामेरा	२० हजार
१७.	रेडियो	२ हजार
१८.	टर्च	५ सय
१९.	सिठी	५ रुपैया
२०.	सर्च लाईट	१००० रुपैया
२१.	थप व्याट्री	५ सय
२२.	तारजाली	५ हजार
	बोरा	२० रुपैया
२४.	बन्चरो	४-५ सय

क्र.सं	बन्दोबस्तीको सामाग्रीको नाम	अ.मुल्य
२५.	पिक - साबेल	३ सय
२६.	डोरी र क्यारोविना	२ हजार
२७.	टयूब	५ सय
२८.	लाइफ ज्याकेट	२५ सय
२९.	प्लाष्टिक ड्रम	८सय
३०.	बाँस	५ सय
३१.	मल्टी प्रपोच टुल	२ हजार
३२.	भन्याङ्ग (फोल्डीङ्ग सीढी)	४ हजार
३३.	आगलागी नियन्त्रणका लागि आवस्यक पर्ने सामाग्री तथा लुगा (Fireproof suit, mask, glove and boot, Fire rescue cooling vest, Fire extinguisher, Air breathing apparatus, Fire blankets)	२० लाख
३४.	खोला तथा नदीमा उद्धारको लागि आवस्यक पर्ने सामाग्री (Life jacket, Raincoat, Water Rescue Throw Bags, Rope, Water Rescue Drysuits, Personal Flotation Devices, Water Rescue Helmets, Rescue Sleds / Boards / Rafts)	२० लाख
३५.	पहाड, खोच तथा ईनार फसेकालाई उद्धार गर्नको लागि आवस्यक पर्ने सामाग्री (Rope, Oxygen cylinder, Face mask, Gas mask, Hand gloves, Gum boot, Safety shoes , Helmet, Dragon light, emergency light, Rappelling rope, Climbing rope, Descenders, Ascenders, harness, Safety net, Hand tool set, Safety jacket, spad, pickaxe, Mega phone, P.A. system, power tool, manikin, folding shovel, stretcher etc.)	
३६.	मेडिकल फस्ट रेस्पोन्सका लागि आवश्यक पर्ने सामाग्री । (First-aid manual, List of emergency phone numbers, Sterile gauze pads of different sizes, Adhesive tape, Adhesive bandages, Elastic bandage, Splint, Antiseptic wipes, Soap, Antibiotic ointment, Antiseptic solution, Acetaminophen and ibuprofen, Tweezers, Sharp scissors, Safety pins, Disposable instant cold packs, Calamine lotion, Alcohol wipes or ethyl alcohol, Thermometer, Tooth preservation kit, Plastic non-latex gloves, Flashlight and extra batteries, Blanket, Mouthpiece for giving CPR)	१० लाख
३७.	लाश व्यवस्थापनका लागि आवस्यक पर्ने सामाग्रीहरु (एप्रोन, मास्क, ग्लोव, चस्मा, रवर बुट, डोरी, मृत व्यक्तिका सामाग्री राख्ने प्लाष्टीकका झोला, लाश राख्ने प्लाष्टीक व्याग, पीक, सावेल, शव वाहन)	५ लाख
३८.	भुकम्प पश्चातको उद्धारका लागि CSSR का सामाग्री (Bolt-cutter, Chainsaws, Chipping hammser, Chisel, Circular saw, Come-along, Crowbar, Reciprocating saw, Rotary hammer, Rotary rescue saw, Hacksaw, Hammer, Pry bar, Hydraulic jack, Saw, Shovels, Sledgehammer, Pliers, Keyhole saw, Screwdriver, Latex gloves, Halogen lights, Megaphone, Extension cord, Fire extinguisher, Generator, Handheld radios, Safety vest, Safety cones, Ladder, Wood piece)	५५ लाख
३९.	गाउँपालिका सवै वडा, सडक, नदी, बस्ती, खुला ठाउ, स्कुल, स्वास्थ्य चौकी देखिने नक्शा	५ हजार
४०.	विपद् जोखीम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन योजना	
४१.	आपतकालिन कोष	

परिच्छेद - सात
विविध

७.१ स्रोत साधनको व्यवस्थापन

विपद् व्यवस्थापनका लागि सुनापति गाउँपालिकामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरिएको छ। यस विपद् योजनामा स्वीकृत क्रियाकलापका लागि उक्त कोषमा उपलब्ध बजेट पर्याप्त भएमा विषयक्षेत्रलाई बजेटको आवश्यकता र उपलब्धताका आधारमा रकम निकासा गरिनेछ। कोषमा पर्याप्त बजेट उपलब्ध नभएको अवस्थामा स्वीकृत बार्षिक बजेटबाट यस्तो रकम उपलब्ध गराईनेछ। स्वीकृत क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्ने कार्य वडा कार्यालय मार्फत् हुन सक्ने अवस्थामा यस्तो रकम सम्बन्धित वडा कार्यालयलाई उपलब्ध गराईनेछ।

गाउँपालिकाको आफ्नो स्रोत साधनले कार्यान्वयन सम्भव नहुने क्रियाकलापको लागि प्रदेश सरकार वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय मार्फत् सङ्घीय सरकारसँग अनुरोध गरिनेछ। साथै थप आवश्यक सहयोगका लागि मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न निकाय तथा विकास साझेदार संस्था, स्थानीय सामाजिक सङ्घ संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गरिनेछ।

७.२ अन्य निकायसँगको समन्वय र सहकार्य

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि छिमेकी पालिकासँग सहयोग आदानप्रदान गरिनेछ। यस्तो सहयोग विशेष गरी नदी कटान, पहिरो, बाढी र आगलागीको समयमा प्रतिकार्यका लागि दमकल, एम्बुलेन्स तथा अत्यावश्यक मानवीय सहायता सामग्रीको उपयोगमा केन्द्रीत हुनेछ। अन्य किसिमका थप सहयोग आदानप्रदान गर्न कार्यपालिकाले अन्य स्थानीय तहहरुसँग आवश्यक समझदारी वा सम्झौता गर्न सक्नेछ।

नेपाल सरकार, प्रदेश तथा जिल्ला स्थित कार्यालयहरूबाट समेत विपद् प्रतिकार्यको लागि स्रोत, साधन प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ। जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला स्थित अन्य गैह्र सरकारी निकाय तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गरी थप स्रोत परिचालन गरिनेछ। जिल्ला आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँग विपद् सम्बन्धी सूचना आदानप्रदान गर्न आवश्यक समन्वय गरिनेछ।

७.३ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई

७.३.१ लक्ष्य र सूचकहरू

यस योजनामा गाउँपालिकामा विपद्बाट प्रभावित हुने परिवार, मृत्यु हुने तथा घाईतेको सङ्ख्या एवम् आर्थिक क्षतिको न्यूनीकरण गर्ने लक्ष्य लिईएको छ। यस योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन र समीक्षाको लागि देहाय बमोजिमको लक्ष्य सूचकहरु निर्धारण गरिएको छः

क्र.सं.	सूचक	आधार वर्ष (२०८१/८२)	लक्ष्य		
			२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५
१.	पालिका क्षेत्रमा विपद्बाट हुने मानवीय क्षतिको दर कम भएको हुनेछ।				
१.१	विपद्बाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत सङ्ख्या (सडक दुर्घटना बाहेक)				
१.२	सडक दुर्घटनाबाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत सङ्ख्या				
२.	विपद्बाट प्रभावित व्यक्तिहरूको सङ्ख्या उल्लेख्य मात्रामा कम भएको हुनेछ।				
२.१	विपद्बाट प्रत्यक्ष प्रभावित हुने परिवारहरूको वार्षिक औसत सङ्ख्या				
२.२	विपद्बाट घाईते हुने व्यक्तिहरूको वार्षिक औसत सङ्ख्या				
२.३	सडक दुर्घटनाबाट घाईते हुने व्यक्तिहरूको वार्षिक औसत सङ्ख्या				
२.४	विपद्बाट क्षति हुने घरहरूको वार्षिक औसत सङ्ख्या				
३.	विपद्को कारण हुने वार्षिक औसत प्रत्यक्ष आर्थिक क्षतिमा कमी आएको हुनेछ।				
४.	गाउँपालिका र सरोकारवालाहरू बीच अन्तर तथा परस्पर समन्वय र साझेदारी अभिबृद्धि गर्ने संयन्त्र सङ्ख्या				
५.	बहु–प्रकोप पूर्वसूचना प्रणाली र विपद् जोखिम सूचना आंकलन, उपलब्धता र पहुँचमा उल्लेख्य बृद्धि भएको हुनेछ।				
५.१	कूल क्षेत्रफलको अनुपातमा बहु–प्रकोप अनुगमन तथा	-	-		

	पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना र सञ्चालन भएको क्षेत्रफलको प्रतिशत				
५.२	विपद् प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्याको अनुपातमा स्थानीय वा राष्ट्रिय सूचना प्रणाली मार्फत पूर्वसूचना प्राप्त गर्ने जनसङ्ख्याको प्रतिशत				
५.३	विपद् जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूमा पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्यविधि लागू भएका वडाहरूको सङ्ख्या				
५.४	स्थानीय स्तरमा उपयोगी विपद् जोखिम सम्बन्धी सूचना तथा जानकारी जनसमुदायलाई उपलब्ध गराउन सक्ने समुदाय				
५.५	पूर्वसूचना प्राप्त भएपछि विपद् प्रभावित क्षेत्रबाट सुरक्षित स्थानमा सारिएका जनसङ्ख्या				

७.३.२ अनुगमन, मूल्याङ्कन र योजनाको परिमार्जन

यस योजना कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने कार्य अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गर्नेछ। उक्त समितिले माथि उल्लिखित सूचकहरुको आधारमा नियमित रुपमा योजना कार्यान्वयनको अवस्थाको अनुगमन गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नेछ। यस्तो प्रतिवेदनमा औंल्याईएका सुधार गर्नुपर्ने विषयलाई सम्बन्धित विषयक्षेत्रले सुधार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ र योजनामा नै सुधार गर्नुपर्ने अवस्थामा विपद् व्यवस्थापन योजनाको परिमार्जन गर्दा समावेश गरिनेछ। यस योजनाको पूनरावलोकन तथा पृष्ठपोषण सङ्कलन तलको तालिका बमोजिम हुनेछः

विवरण	जिम्मेवार निकाय	गर्नुपर्ने मुख्य कार्य	समय
		आवधिक रुपमा समिक्षा बैठक गर्ने	कार्तिक महिना

योजना कार्यान्वयनको समिक्षा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति		माघमहिना बैशाख महिना श्रावण महिना (आगामी आ.व. को)
योजनाको पुनरावलोकन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विषयक्षेत्र अनुसारका क्रियाकलापहरुको पुनरावलोकन गरी योजना अद्यावधिक गर्ने	प्रत्येक वर्ष कार्तिक मसान्त

७.४ क्षमता विकास रणनीति र योजना

विपद् व्यवस्थापन योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि दक्ष स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाहरूको सहयोगमा देहायका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछः

क्र.सं.	क्षमता विकास क्रियाकलापहरु	जिम्मेवारी	समयतालिका
१.	विषयक्षेत्रका जनशक्तिलाई उक्त क्षेत्रसँग सम्बन्धित विषयमा अभिमुखिकरण, तालिम र अभ्यासको व्यवस्था गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विपद् व्यवस्थापन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा पश्चात
२.	वडास्तरका विपद् व्यवस्थापन समितिलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखिकरण, तालिम प्रदान गर्ने।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	विपद् व्यवस्थापन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा पश्चात
३.	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न क्षमता विकास गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आगामी आ. व. योजना तर्जुमा प्रक्रिया शुरु हुनु भन्दा अगावै
४.	विपद् प्रभावित स्थानमा रहेका विद्यालयहरू र स्थानीय स्वयंसेवकहरूलाई विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न विषयक्षेत्रको क्षमता विकास गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन अगावै तथा विपद्को घटना हुनु अघि
५.	बन्दोबस्तीका सामान तथा औजारहरू व्यवस्थापनका लागि विषयक्षेत्रहरूको क्षमता विकास गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन अगावै तथा विपद्को घटना हुनु अघि

सन्दर्भ सामग्री

१. जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, रामेछाप , २०८१

२. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (सङ्घीय ऐन), नियमावली, २०७५
३. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
४. सुनापति गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७७
५. सुनापति गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना

अनुसूचीहरू

अनुसूची-१

स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा विद्यमान पदाधिकारीहरूको विवरण

क्र. सं.	नामथर	पद	आवद्ध निकाय/कार्यालय/संस्था	सम्पर्क नम्बर
१	ठुलो कान्छा तामाङ	संयोजक	गा.पा. अध्यक्ष	९८५१०७५८०८
२	गिता बिष्ट	सदस्य	गा.पा. उपाध्यक्ष	९८५४०८०९५६
३	सुरेश कुमार श्रेष्ठ	सदस्य-सचिव	प्र.प्र.अ.	९८५४०४३८४०
४	ध्रुब प्रसाद चौलागाईं	सदस्य	वडा अध्यक्ष	९८६९२१९४७७
५	चित्र बहादुर मानन्धर	सदस्य	वडा अध्यक्ष	९८४४३९३५९७
६	पदम बहादुर थापा	सदस्य	वडा अध्यक्ष	९८५४०८०९५२
७	कुल बहादुर थिङ	सदस्य	वडा अध्यक्ष	९८५४०८०९५३
८	डन्डुप तामांग	सदस्य	वडा अध्यक्ष	९८५४०८०९५४
९	पदेन सदस्य	सदस्य	प्रहरी चौकी प्रमुख	
१०	पदेन सदस्य	सदस्य	पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख	
१२	पदेन सदस्य	सदस्य	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा, सुनापति गाउँपालिका)	
१३	कर्ण बहादुर बि.क.	सम्पर्क व्यक्ति	विपद् व्यवस्थापन हेर्ने कर्मचारी	९८४४२८१७६१

अनुसूची-२

विषयक्षेत्रका संयोजक तथा पदाधिकारीहरूको विवरण

	विषयगत क्षेत्र	संयोजक	फोन नं.	कैफियत
१.	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	ठुलो कान्छा तामाङ	९८५१०७५८०८	गा.पा. अध्यक्ष
२.	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	गिता बिष्ट	९८५४०८०९५६	गा.पा. उपाध्यक्ष
३.	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	चित्र बहादुर मानन्धर	९८४४३९३५९७	वडा अध्यक्ष
४.	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र	ध्रुब प्रसाद चौलागाईं	९८६९२१९४७७	वडा अध्यक्ष
५.	आपत्कालीन आश्रय तथा गैर–खाद्य सामग्री क्षेत्र	पदम बहादुर थापा	९७६३०८७०००	वडा अध्यक्ष
६.	संरक्षण तथा सूरक्षा क्षेत्र	डन्डुप तामांग		वडा अध्यक्ष
७.	आपत्कालीन शिक्षा क्षेत्र	कुल बहादुर थिङ	९७६३०८७०००	वडा अध्यक्ष
८.	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	टासि लामा		कार्यपालिका सदस्य

अनुसूची-३

गाउँपालिकाको नक्सा तथा छलफल गरिएका फोटोहरू

सुनापति गाउँपालिकाको
विपद् जोखिम नियन्त्रण तथा न्यूनिकरण योजना

सुनापति गाउँपालिकाको

चीन
भारत
भारत

स्थानीय विपद जोखिम नियन्त्रण तथा न्यूनिकरण योजना
सम्बन्धी सूचना संकलन प्रश्नावली

पालिकाको नामः सुनापती गाउँपालिका

वडा नं. ५

आज मिति २०८२/०३/०३ गतेका दिन यस सुनापती गाउँपालिका वडा नं. ५ मा भएको छलफलमा निम्न उपस्थितिमा निम्न विषयको जानकारी उपलब्ध गराइयो ।

उपस्थिति विवरणः

नाम	ठेगाना	पद	फोन नं.	सहि
चित्र बहादुर भानन्धर	वडा नं. ४	वडा अध्यक्ष	९८४४३९३५९६	
दान बहादुर थापा	वडा नं. ४	स्थानीय	९८६९००९६६२	दान
सूर्य मोहन ढकाल	काठी	परामर्शदाता	९८५९१२३१५८	

१

स्थानीय विपद जोखिम नियन्त्रण तथा न्यूनिकरण योजना सम्बन्धी सूचना संकलन प्रश्नावली

पालिकाको नामः सुनापती गाउँपालिका

वडा नं. 02

आज मिति २०८२/०३/०१ गतेका दिन यस सुनापती गाउँपालिका वडा नं. २ मा भएको छलफलमा निम्न उपस्थितिमा निम्न विषयको जानकारी उपलब्ध गराइयो ।

उपस्थिति विवरणः

नाम	ठेगाना	पद	फोन नं.	सहि
पदम बहादुर थापा	सुनापती -२	वडा अध्यक्ष	९८४०९४८७०२	
भगवती डाँगे	" "	वडा सचिव	९८४७७४०७०३	भगवती
अनिता कुमारी लामा	" "		९८६७७८३६०	अनिता
सीता मोक्तान	"		९८४८२७६२४८	सीता
विमला राय	"		९८४३६९९४४२	विमला
साइला तामाङ	"		९८४८२७६२६४	साइला
शिर ब० भण्डर	"		९६९७६२९२७६	
शान बहादुर घिसिङ	"		९८४०६२३६९४	
तिलक बहादुर थापा भण्डर	"		९८४७६२५०८८	तिलक
सुक माया तामाङ	"		९८६४३३२५८९	सुकमाया

१. वडाको संक्षिप्त परिचय

१.१ भौगोलिक विवरण (अवस्थिति अक्षाशं देशान्तर, प्रशासनिक विभाजन, समन्द्र तहदेखि उचाई, क्षेत्रफल आदी)

.....

स्थानीय विपद जोखिम नियन्त्रण तथा न्यूनिकरण योजना सम्बन्धी सूचना संकलन प्रश्नावली

पालिकाको नामः सुनापती गाउँपालिका

वडा नं. ४

आज मिति २०८२/०३/०२ गतेका दिन यस सुनापती गाउँपालिका वडा नं. ४ मा भएको छलफलमा निम्न उपस्थितिमा निम्न विषयको जानकारी उपलब्ध गराइयो ।

उपस्थिति विवरणः

नाम	ठेगाना	पद	फोन नं.	सहि
श्री डम्बुप लामा	वडा नं. ४	वडा अध्यक्ष	९८४१६६२९५	[illegible]
श्री राजेश्वर बोहोरा	वडा नं. ४	वडा सदस्य	९८६४२३६६६६	[illegible]
श्री निरान लामा	वडा नं. ४	वडा सदस्य	९८१०१०१५०१	[illegible]
सुनमाया तामाङ	वडा नं. ४	वडा सदस्य	९८०३००८२८३	सुनमाया
सूर्य मोहन ढकाल	काल्की	परामर्शदाता	९८५१११३१५८	[illegible]

१

स्थानीय विपद जोखिम नियन्त्रण तथा न्यूनिकरण योजना
सम्बन्धी सूचना संकलन प्रश्नावली

पालिकाको नामः सुनापती गाउँपालिका

वडा नं.

आज मिति २०८२/०२/१८ गतेका दिन यस सुनापती गाउँपालिका वडा नं. २ मा भएको छलफलमा निम्न उपस्थितिमा निम्न विषयको जानकारी उपलब्ध गराइयो ।

उपस्थिति विवरणः

नाम	ठेगाना	पद	फोन नं.	सहि
ध्रुवप्रसाद चौलागाई	सुनापति-१	वडा अध्यक्ष	९८६९२१९८६६	
चन्द्र बहादुर तितुङ	"	वडा सदस्य	९८६०६२१८८३	
उमेश कुमार यादव	"	वडा सचिव	९८४४३१३८२४	
सूर्य मोहन ढकाल	काल्की	पत्रकार	९८५११२३१५८	

१

सुनापति गाउँपालिका

विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा नियन्त्रण योजना कार्यशाला

उपस्थिती विवरण मितिः २०८२/०२/०६

क्र.सं.	हसभागीको नाम थर	पद/तह	हस्क्षाक्षर
१	ठुलोकान्छा तामाङ	गाउँपालिका अध्यक्ष	
२	गिता विष्ट	गाउँपालिका उपाध्यक्ष	
३	सुरेश कुमार श्रेष्ठ	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	
४	ध्रुव प्रसाद चौलागाई	वडा न. १ अध्यक्ष	
५	पदम बहादुर थापा	वडा न. २ अध्यक्ष	
६	कुल बहादुर थिं	वडा न. ३ अध्यक्ष	
७	डण्डुप लामा	वडा न. ४ अध्यक्ष	
८	चित्र बहादुर मानन्धर	वडा न. ५ अध्यक्ष	
९	रिता कामी धमला	कार्यपालिका सदस्य	
१०	अविना लामा	कार्यपालिका सदस्य	
११	सुन माया तामाङ	कार्यपालिका सदस्य	
१२	मिन कुमार खाती	कार्यपालिका सदस्य	
१५	राजेश्वर बोहोरा	गाउँ सभा सदस्य	
१६	कमल बहादुर बम	शाखा अधिकृत (शिक्षा)	
१७	सन्तोष चौलागाई	सूचना प्रविधि अधिकृत	
१८	सृजना गुरुङ	न्यायिक सहजकर्ता	
१९	कर्ण बहादुर विश्वकर्मा	विपद फोकल पर्सन	
२०	माधव प्रधान	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	
२१	विनोद चौलागाई	लेखा शाखा प्रमुख	
२२	कृष्ण बहादुर कटुवाल	आन्तरिक लेखा परीक्षक	
२३	रविन्द्र कुरेल	प्रशासन शाखा	

क.सं.	हसभागीको नाम थर	पद/तह	हस्क्षाक्षर
२४	मिरा मगर	राजश्व शाखा प्रमुख	
२५	राजुमान घिसिङ	पशु सेवा शाखा प्रमुख	
२६	समिक्षा गौतम	कृषि विकास शाखा प्रमुख	
२७	देवशंकर यादव	भण्डार शाखा प्रमुख	
२८	ई. प्रविन श्रेष्ठ	प्रविधिक शाखा प्रमुख	
२९	दिपक के.सी	सामी कार्यक्रम संयोजक	
३०	श्रीराम ढुंगाना	पञ्जीकरण शाखा	
३१	रचना भुजेल	नापी सर्भेक्षक	
३२	ज्योती दवाडी	पशु प्राविधक	
३३	उमेश प्रसाद यादव	वडा सचिव वडा न. १	
३४	अ.स.ई. शेर बहादुर बाराकोटी	वेथान ई.प्र.का. प्रमुख	
३५	राम चन्द्र वि.क.	पत्रकार(हाम्रो प्रहार डट कम)	
३६	प्रमिला घिमिरे	मनोसामाजिक परामर्श कर्ता	
३७	सिता माया मोक्तान	वित्तिय साक्षरता सहजकर्ता	
३७	सुर्य मोहन ढकाल	विज्ञ	